

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών σπουδών « Τοπική και Περιφερειακή
Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»**

**[Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στην τοπική ανάπτυξη
και τα χρηματοδοτικά εργαλεία της Ε.Ε]**

[Σκάρας Χαράλαμπος]

Κόρινθος, Μάρτιος 2018

University of Peloponnese

Faculty of Social and International Sciences

**Department of Political Sciences and International
Relations**

**Master Program in « Local and Regional Government and
Development»**

**[The role of civil society at local development and the
funding tools by European Union]**

[Skaras Charalampos]

Corinth, Greece, March, 2018

[Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στην τοπική ανάπτυξη και τα χρηματοδοτικά εργαλεία της Ε.Ε]

Σημαντικοί όροι (λέξεις κλειδιά) : Κοινωνία των πολιτών, ΜΚΟ, τοπική ανάπτυξη, σύγχρονες κοινωνίες, εθελοντισμός, κρατικοί φορείς, κοινωνική πολιτική, Ε.Ε. , πηγές χρηματοδότησης.

Περίληψη

Οι πολίτες πλέον αντιλαμβάνονται πως η άποψη να δίνονται όλες οι λύσεις στα σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η κοινωνία από την επέμβαση των κρατικών φορέων, δεν είναι αποκλειστικά ο μόνος τρόπος, αλλά αντίθετα μπορούν και οι ίδιοι να συμβάλλουν στον τομέα που τους ενδιαφέρει. Μια οργανωμένη κοινωνία των πολιτών έχει τη δυνατότητα να πετύχει μια θετική συμβολή σε κάθε πτυχή της σύγχρονης τοπικής κοινωνίας και έτσι να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο στην εκπλήρωση των βασικών της στόχων. Οι μη κρατικές οργανώσεις συνήθως δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα και επιδιώκουν σκοπούς που αποφέρουν κάποιο κοινωνικό όφελος είτε μέσα από την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, είτε από την προστασία ανθρωπίνων θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει την σημασία και την σπουδαιότητα των μη κυβερνητικών οργανώσεων και γι αυτό έχει αναπτύξει προγράμματα χρηματοδότησης τους. Αυτή η συνεργασία μεταξύ επίσημων οργάνων της Ευρώπης Ένωσης και των μη κυβερνητικών οργανώσεων επισημαίνει την βαρύτητα που δίνεται για την πραγμάτωση της κοινωνίας των πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Βεβαία σημειώνεται ότι η διαχείριση των χρηματοδοτικών κονδυλίων διέπεται από αυστηρούς κανόνες που εξασφαλίζουν ότι η διάθεσή τους συνοδεύεται από διαφάνεια.

**[The role of civil society at local development and the funding tools
by European Union]**

Keywords :

Abstract

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος	5
1 Στοιχεία της έρευνας	7
2 Βιβλιογραφική ανασκόπηση	8
3 Προσδιορίζοντας τις μη κυβερνητικές οργανώσεις	13
3.1 Εισαγωγικές έννοιες.....	13
3.2 Κατηγοριοποίηση μη κυβερνητικών οργανώσεων.....	16
3.3 Η συμβολή στην σύγχρονη κοινωνία.....	18
3.4 Ο συμβουλευτικός ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων.....	20
3.5 Μη κυβερνητικές οργανώσεις ως έκφραση του εθελοντισμού.....	21
3.6 Μη κυβερνητικές οργανώσεις και κρατικοί φορείς.....	22
3.7 Ευαισθητοποίηση του πολίτη.....	24
4 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΜΚΟ.....	26
4.1 Γενικά.....	26
4.2 Πηγές χρηματοδότησης.....	27
4.3 Ζητήματα οικονομικής διαφάνειας.....	29
4.4 Βιώσιμη χρηματοδότηση.....	30
5 Η θέση των ΜΚΟ στην κοινωνική πολιτική της Ε.Ε.....	31
5.2 Η συνθήκη του Μάαστριχτ.....	32
5.3 Η συνθήκη του Άμστερνταμ.....	33
5.4 Η κοινωνική πολιτική στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής ένωσης.....	35
5.5 Οι ΜΚΟ στην Ευρώπη.....	36
6 Συμπεράσματα- Προτάσεις.....	40

Πρόλογος

Τα τελευταία χρόνια έχει εμφανιστεί στις δημόσιες συζητήσεις και έρευνες για την σύγχρονη κοινωνία ο όρος της κοινωνίας των πολιτών. Καθώς οι κοινωνίες εξελίσσονται και διαμορφώνουν νέες δυναμικές και νέες τάσεις, η συλλογική δράση των ανθρώπων μεταλλάσσεται και λαμβάνει νέα μορφή. Οι διάφορες θεσμικές κοινωνικές μορφές αλλάζουν αφού αν και διακριτές παραδοσιακά, πολλές φορές τα όρια ανάμεσα στο κράτος και στην κοινωνία των πολιτών εμφανίζονται ασαφή και όχι καθαρά ξεχωρισμένα.

Η νέα τάση που διαφαίνεται κυρίως στις αναπτυγμένες χώρες είναι ότι οι πολίτες πλέον αντιλαμβάνονται πως η άποψη να δίνονται όλες οι λύσεις στα σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η κοινωνία από την επέμβαση των κρατικών φορέων, δεν είναι αποκλειστικά ο μόνος τρόπος, αλλά αντίθετα μπορούν και οι ίδιοι να συμβάλλουν στον τομέα που τους ενδιαφέρει και ανάλογα φυσικά με τα ενδιαφέροντα και τις γνώσεις του κάθε ατόμου. Με αυτό τον τρόπο έχουμε την άμεση συνεισφορά των πολιτών στην κοινωνική ευημερία. (Najam, 1996). Μάλιστα, η τάση αυτή έχει αποκτήσει μια παγκόσμια δυναμική και υποδεικνύει το μέλλον στην συλλογική και κοινωνική δράση. Ως όχημα για την επίτευξη των παραπάνω αποτελούν οι μη κυβερνητικές, μη-κερδοσκοπικές οργανώσεις οι οποίες τα τελευταία χρόνια αυξάνονται με γοργούς ρυθμούς και δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς. (Δεληγιάννης, 2003)

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις αλλά και ο ευρύτερος θεσμός της κοινωνίας των πολιτών μέχρι και μερικά χρόνια πριν θεωρούνταν ως κάτι παράνομο, καθώς είχαν παρουσιαστεί περιπτώσεις καταχρηστικής λειτουργίας τέτοιων οργανώσεων, κάτι που τελικά αποτελούσε δυσφήμιση για τον ίδιο τον θεσμό των κοινωνικών οργανώσεων. Ο αναγνώστης μέσα από την παρούσα εργασία έχει τη δυνατότητα να αποκτήσει μια πλήρη εικόνα της θετικής συμβολής του έργου της κοινωνίας των πολιτών. Γίνεται αποτίμηση του έργου τους και αναδεικνύεται αυτό έτσι

ώστε να παρουσιαστεί με αναλυτικό τρόπο το όφελος που λαμβάνει η κοινωνία από την δράση αυτών των οργανώσεων.

Ετσι αναπτύσσονται συμπεράσματα για τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών και ο αναγνώστης αποκτά μια αντικειμενική εικόνα του έργου των οργανισμών που συνιστούν οι πολίτες. Όπως αποτυπώνεται και στην παρούσα έρευνα μας, αν και αντιμετωπίσαν σημαντικά προβλήματα οι δράσεις τελικά αποδείχτηκαν αρκετά αξιόλογες και με ιδιαίτερα θετική συμβολή.

Το σύγχρονο ευρωπαϊκό πολιτικό πρότυπο, ορίζει ότι η κοινωνία των πολιτών συνίσταται από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αλλά και άτυπες ομάδες πολιτών που λειτουργούν εκτός της σφαίρας των παραδοσιακών κοινωνικών θεσμών. Αυτό αποτυπώνεται με την ανάπτυξη και την εμφάνιση νέων φορέων όπως και οργανώσεις με θέματα την κοινωνική πρόνοια, την ανθρωπιστική και αναπτυξιακή βοήθεια, την ειρήνη, την προστασία του περιβάλλοντος, τα δικαιώματα των γυναικών, των μεταναστών, των καταναλωτών. (Najam, 1996) Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις κοινό στοιχείο είναι η προσπάθεια για την προώθηση του κοινωνικού συμφέροντος μέσα από δομές που είναι σαφώς διακριτές από οργανώσεις και φορείς της κυβέρνησης, αλλά και των ιδιωτικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. (Λιοναράκης, 2004)

Μια οργανωμένη κοινωνία των πολιτών έχει τη δυνατότητα να πετύχει μια θετική συμβολή σε κάθε πτυχή της σύγχρονης κοινωνίας και έτσι να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο στην εκπλήρωση των βασικών στόχων μιας σύγχρονης κοινωνίας σε θέματα όπου το παραδοσιακό κράτος απουσιάζει ή χρειάζεται υποστήριξη στην πραγματοποίησή τους, τονίζοντας έτσι τον συνεπικουρικό ρόλο της κοινωνίας των πολιτών στις σύγχρονες πολιτείες. Ακόμη, μέσω αυτής της διαδικασίας καθίσταται σημαντική καθώς θέτει υπό την κρίση της ακόμα και το ίδιο το κράτος και τους επίσημους θεσμούς του. (Edward- Hulme, 1996)

Ταυτόχρονα, αξίζει να σημειώσουμε ότι η κοινωνία των πολιτών λειτουργεί και ως χώρος συλλογικής δράσης και μάθησης για τους νέους και τα παιδιά. Η συλλογικότητα προέρχεται από το γεγονός ότι, η δυναμική της λειτουργία, συντελεί στην σύνθεση εναλλακτικών απαντήσεων πάνω σε προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει μια πολιτεία, όταν αυτή διοικείται με συγκεντρωτικό τρόπο, δηλαδή όταν η εξουσία περιορίζεται σε ένα σημείο αναφοράς. (Najam, 1996) . Ακόμη θα πρέπει να σημειώσουμε ότι στις σύγχρονες κοινωνίες, μια δυναμική κοινωνία

των πολιτών λειτουργεί ως παράγοντας εκδημοκρατισμού των μελών της αφού οι πολίτες συμμετέχουν ενεργά στα κοινά θέματα (Najam, 1996)

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει το ρόλο της κοινωνίας πολιτών στην σύγχρονη πραγματικότητα μέσω της παρουσίασης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Ακόμη θα πρέπει να σημειώσουμε ότι στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις της έννοιας κοινωνία των πολιτών από προηγούμενες ήδη χρονικές περιόδους. Μάλιστα, όπως έχει ήδη φανεί η αδιάληπτη συνεργασία μεταξύ κρατικών οργανισμών και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αποτελεί σημαντικό παράγοντα ομαλής συνοχής και κοινωνικής ανάπτυξης.

1 Στοιχεία της έρευνας

Η συγκεκριμένη εκπόνηση αποτελεί μελέτη βιβλιογραφικής έρευνας καθώς βασίζεται σε αναζητήσεις πάνω σε άρθρα εφημερίδων, περιοδικών, επιστημονικές ημερίδες, δικτυακές τοποθεσίες τέτοιων οργανώσεων αλλά και εξειδικευμένων βιβλίων με το θέμα μας. Στα κεφάλαια που ακολουθούν παρουσιάζεται, μελετάται και αξιολογείται ο ρόλος και η σημασία αυτών των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην σύγχρονη εποχή που βιώνουμε.

Συγκεκριμένα, για την ανάπτυξη της παρούσας εργασίας η μεθοδολογία που ακολουθείται συμπεριλαμβάνει:

- 1) Μια αρχική γενική έρευνα στο διαδίκτυο όσον αφορά την κοινωνία των πολιτών και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη.
- 2) Αναζήτηση ηλεκτρονικών διευθύνσεων με σχετικά άρθρα που αναφέρονται στις υπηρεσίες στην Ελλάδα που μπορούσαν να κατατοπίσουν σχετικά με οργανώσεις των πολιτών.
- 3) Εύρεση υλικού όπως μελέτες, έρευνες, ενημερωτικά δελτία, συγγράμματα διάφορων οργανώσεων όπου παρουσιάζουν το πραγματικό τους έργο.
- 4) Αναζήτηση ακαδημαϊκών και άλλων συγγραμμάτων που περιγράφουν μη κυβερνητικές οργανώσεις

Μέσα σε αυτό το περίγραμμα η παρούσα εργασία επιχειρεί να δώσει απαντήσεις σε μια σειρά από βασικά ερωτήματα όπως τι είναι η κοινωνία των πολιτών, τι αφορά, ποιο είναι το πεδίο δράσης, ποιες είναι οι ανάγκες που οδήγησαν στην εμφάνιση αυτής της μορφής δράσης και ποια είναι τα τελικά οφέλη για το κοινωνικό σύνολο. Ακόμη η παρούσα εργασία επιχειρεί να δώσει απαντήσεις και σε τεχνικά ερωτήματα για τις διάφορες οργανώσεις των πολιτών, όπως πως οργανώνονται, ποια είναι η νομική τους υπόσταση και ποιες είναι οι δυνατότητες χρηματοδότησής τους.

2 Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Τα τελευταία χρόνια η θέση και ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων έχει αναδειχτεί σημαντικά στον δημόσιο βίο. Η συμβολή τους πλέον είναι αδιαμφισβήτητη και η δυναμική που αναπτύσσουν παρουσιάζει αυξητική τάση και ως αποτέλεσμα γίνονται αντικείμενο μελέτης. Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αποκτά πλέον ολοένα ευρύτερη έννοια και σαφώς είναι πλέον μέρος των κοινωνικών επιστημών. Κατά καιρούς έχουν δημοσιευθεί διάφορες έρευνες σχετικά με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και τους τομείς δράσεις τους προκειμένου να δώσουν στο κοινό μια λεπτομερή εικόνα.

Μια σημαντική μελέτη που έχει δημοσιευθεί το 2005 είναι αυτή του Βασιλόπουλου, η οποία επικεντρώνεται σε μία περισσότερο λεπτομερή καταγραφή, βάση αναλυτικού ερωτηματολογίου, των δραστηριοτήτων και απόψεων ορισμένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σε πέντε μεγάλες ελληνικές πόλεις.

Επίσης μια ακόμη σημαντική έρευνα είναι αυτή των Συρακούλη & Αφουξενίδη (2008). Στη δημοσίευσή τους εμβαθύνουν τόσο στην ανάλυση των σχέσεων μεταξύ των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων με ευρύτερους πολιτικούς και κοινωνικούς μηχανισμούς, όσο και σε συγκριτικά αποτελέσματα με τις υπόλοιπες χώρες-μέλη της ΕΕ που λαμβάνουν μέρος σε αυτήν. Σύμφωνα με αυτές τις δημοσιεύσεις οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι μετά την ένταξη της Ελλάδας στην

Επιτροπή Αναπτυξιακής Βοήθειας (DAC) το 1999 παρατηρείται κατά κάποιο τρόπο μια διαφοροποίηση του κράτους σε σχέση με την ανάπτυξη των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Η έρευνα τους, παρά την πολυπλοκότητα και τη συνεχή αύξηση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, κατάφερε να καταγράψει και να χαρτογραφήσει 210 οργανώσεις σε όλη την Ελλάδα, χρησιμοποιώντας μια μίξη πρωτογενών και δευτερογενών πηγών όπως είναι το διαδίκτυο, οι εφημερίδες. Το έργο τους μπορούμε να πούμε ότι είναι αρκετά αξιόλογο αφού στα πλαίσια της έρευνας τους δραστηριοποιούνται στις εξής κατηγορίες:

- Περιβάλλον
- Κοινωνική πρόνοια
- Διεθνείς οργανισμοί
- Υγεία
- Εκπαίδευση
- Φιλανθρωπικοί φορείς
- Θρησκευτικοί φορείς
- Αναπτυξιακοί φορείς
- Πολιτισμικοί φορείς

Ένα ακόμη σημαντικό έργο για τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι η μελέτη του Κοινωνιολόγου Σκλαβούνου η οποία δημοσιεύτηκε το 2004 και αφορά την κοινωνική οικονομία. Πιο συγκεκριμένα η κοινωνική οικονομία περιλαμβάνει κάθε δραστηριότητα η οποία δεν ανήκει στον ιδιωτικό ή το δημόσιο οικονομικό τομέα. Συνίσταται από δραστηριότητες των μη-κυβερνητικών, μη-κερδοσκοπικών οργανισμών, οι οποίοι αναλαμβάνουν να προασπίσουν την κοινωνική συνοχή, και να εξαλείψουν κάθε μορφή κοινωνικού αποκλεισμού, και γενικότερα δραστηριοποιούνται στην προσπάθεια βελτίωσης της κοινωνικής ευημερίας.

Πλέον στο σύγχρονο κοινωνικό πλαίσιο ο ρόλος του ίδιου του πολίτη πλέον αποκτά μια νέα διάσταση. Ο Norberto στη μελέτη που δημοσίευσε το 1998 περιγράφει ξεκάθαρα τον όρο κοινωνία των πολιτών (civil society) όπως αναφέρεται και χρησιμοποιείται γενικά για να υποδηλώσει το ένα από τα δύο σκέλη της διάκρισης κοινωνία των πολιτών/ κράτος. Αυτό

συνεπάγεται ότι το πρώτο σκέλος της διάκρισης δεν μπορεί να γίνει κατανοητό αν δεν έχουμε ορίσει το κράτος.

Ένα άλλο αξιοσημείωτο έργο αποτελεί επίσης η μελέτη του Gellner που δημοσιεύτηκε το 2004. Συγκεκριμένα όπως αναφέρει, η κοινωνία πολιτών ταυτίζεται με την έννοια της εξέλιξης της αφού μέσα στην ίδια την κοινωνία διαμορφώνονται νέες τάσεις, εξελίξεις και μορφές κοινωνικής ζωής, όπου πλέον οι άνθρωποι δεν υπάρχουν ως παθητικά μέλη μια τυπικής δομής ανθρώπων, αλλά αντίθετα αποκτούν πλέον ενεργητικό ρόλο. Συνεπώς, εκείνο που μόνο έχει σημασία είναι η διατήρηση αυτής της δυναμικής. Έτσι τελικά, όπως καταλήγει ο ίδιος ο Gellner, η διαπίστωση αυτή είναι θεμελιώδους σημασίας, καθώς αυτό τελικά διαμορφώνεται σ' ένα από τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης κοινωνίας, που είναι η ελευθερία των ατόμων να δραστηριοποιούνται προς μια κατεύθυνση ωφέλιμη για το ίδιο το κοινωνικό σύνολο

Επίσης ο Gellner αναφέρει ότι η κοινωνία πολιτών γίνεται ένα περιβάλλον, δημιουργικότητας, διαμόρφωσης εμπιστοσύνης άλλα και άσκησης ελευθερίας. Προεκτείνοντας, η κοινωνία πολιτών είναι και χώρος προάσπισης δικαιωμάτων έναντι του κράτους και ίσως εναντίον της κρατικής εξουσίας. Αυτό μπορούμε να πούμε ότι τελικά θέτει και τον σωστό ορισμό της κοινωνίας πολιτών, αφού η ελευθερία αποτελεί το σημαντικότερο στοιχείο της κοινωνίας των πολιτών στον σύγχρονο πολιτισμό.

Ιστορικά, ένα από τα σημαντικότερα έργα που αναφέρονται στην ευρύτερη έννοια της κοινωνίας των πολιτών αποτελεί το «Laws of the Ecclesiastical Community» του Hooker το 1954. Στο έργο αυτό παρατηρείται η χρήση του όρου κοινωνία πολιτών για πρώτη φορά, καθώς περιγράφεται μια προσπάθεια καλύτερης και αποτελεσματικότερης συμμετοχής των ανθρώπων που είναι μέλη μιας κοινωνίας στα ίδια τα κοινωνικά δρώμενα με σκοπό τη βελτίωση της λειτουργίας της κοινωνίας. Ακόμη θα πρέπει να προσθέσουμε ότι ο Hooker προσπαθεί να αποστασιοποιηθεί από όποια τάση αναδιανομής τοπικής εξουσίας και να εστιάσει στον ανθρωπιστικό χαρακτήρα της κοινωνίας των πολιτών.

Ακόμη θα πρέπει να αναφερθούμε στο έργο των Gooby & Taylor Reclaiming The Big Society, το 2014 στο οποίο γίνεται μια πολύ καλή περιγραφή του όρου κοινωνία των πολιτών άλλα και της ενεργής και ορθής συμμετοχής των πολιτών στα κοινά θέματα και προβλήματα με σκοπό την άμεση βελτίωση της ίδιας της κοινωνίας. Όπως αναφέρεται στο έργο τους, η κοινωνία των

πολιτών εκφράζει μια ηθική τάξη πραγμάτων μιας νέας μορφής διαμεσολάβησης στην οποία τα άτομα, επιδιώκοντας να ικανοποιήσουν τα δικά τους ατομικά συμφέροντα κατανοούν την σημασία της κοινότητας και την τελική αλληλεξάρτηση.

Η ευρύτερη έννοια της κοινωνίας των πολιτών αποκτά μεγαλύτερη σημασία αφού καθίσταται ταυτόχρονα και χώρος οικονομικής ανάπτυξης. Σαφώς όπως περιγράφεται το κίνητρο για την ενεργοποίηση των ατόμων στην κοινωνία των πολιτών αποτελεί το προσωπικό συμφέρον και η πραγματοποίηση ατομικών στόχων. Βασική προϋπόθεση για να πραγματοποιηθούν τα παραπάνω είναι οι συμμετέχοντες να βρίσκονται σε επικοινωνία με τους άλλους πολίτες και να αναγνωρίζονται από αυτούς. Δηλαδή, θα πρέπει να υπάρχει μεταξύ των ατόμων η αναγνώριση της συλλογικότητας. Αυτό, είναι ένα κύριο στοιχείο που χαρακτηρίζει την κοινωνία των πολιτών στις διάφορες δράσεις των ατόμων που απελευθερώνονται μέσα στο κοινωνικό σύνολο με τελικό αποτέλεσμα να καταλήγουν σε ένα πλαίσιο πλήρους αλληλεξάρτησης όπου το βιοτικό επίπεδο του ενός ατόμου θα πρέπει να ταυτίζεται με το βιοτικό επίπεδο του κοινωνικού συνόλου.

Ακόμη θα πρέπει να αναφέρουμε και τη μελέτη του Kumar το 1993 όπου τονίζεται η σημασία της κοινωνίας των πολιτών για την ομαλή λειτουργία του κράτους. Στο έργο αυτό παρουσιάζονται τα οφέλη και τα θετικά στοιχεία από την ενεργή συμμετοχή των πολιτών στις κοινές δραστηριότητες και πως μπορεί η κοινωνία ως μηχανισμός να προσδώσει καλύτερα αποτελέσματα στα μέλη της.

Τέλος, αξίζει να γίνει αναφορά και στο έργο του Φραγκονικολόπουλου το οποίο δημοσιεύθηκε το 2007 και που περιγράφεται η ελληνική διάσταση τόσο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων όσο και ευρύτερα η έννοια της κοινωνίας των πολιτών. Βέβαια σαφώς στην ελληνική πραγματικότητα διαπιστώνονται τουλάχιστον τα τελευταία χρόνια διαφορές σε σχέση με αυτά που αποτυπώνονται στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η κοινωνία πολιτών δεν έχει αναπτυχθεί σωστά ως θεσμός, αφού τόσο το κράτος όσο και τα διάφορα πολιτικά κόμματα διατηρούν ακόμα ισχυρή παρουσία μέσα στο κοινωνικό ιστό με τελικό αποτέλεσμα να μην επιτρέπουν κάποια περιθώρια αυτόνομης ανάπτυξης.

Συνεχίζοντας όπως αναφέρει, ακόμα στην ελληνική πραγματικότητα επικρατεί η αντίληψη πως η κοινωνία των πολιτών αποτελεί το αντίθετο του κράτους.

Παραμερίζοντας ένα υπερμεγέθη και αναποτελεσματικό κράτος, που καθημερινά αντί να εξυπηρετεί και να προστατεύει τον πολίτη, τελικά τον ταλαιπωρεί η μεγάλη πλειοψηφία της ελληνικής κοινής γνώμης δεν θεωρεί ορθή την κάθε κινητοποίηση που λαμβάνει στα πλαίσια της κοινωνίας των πολιτών.

Μεσα σε αυτό το πλαίσιο, η κεντρική στρατηγική των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αφορά τον εντοπισμό των προβλημάτων τα οποία οι κυβερνήσεις και γενικότερα άλλοι κρατικοί οργανισμοί αγνοούν. Δηλαδή, εστιάζουν σε θέματα τα οποία οι επίσημοι κρατικοί φορείς δεν μπορούσαν να διαχειριστούν.

Μέσα από το έργο του Φραγκονικολόπουλου, βλέπουμε ότι οι ελληνικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δραστηριοποιούνται στην διάδοση και ενημέρωση οικουμενικών αξιών, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα διάφορα ζητήματα που απασχολούν την σύγχρονη κοινωνία. Ειδικότερα χρησιμοποιεί παραδείγματα που περιγράφουν την κινητοποίηση των διαφόρων μη κυβερνητικών οργανώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος, υλοποιώντας ενέργειες για την κοινωνική ευαισθητοποίηση πάνω σε αυτό το θέμα .

Ακόμη, θα πρέπει να πούμε ότι στο ίδιο το έργο, ο συγγραφέας επεκτείνει την έρευνα του και σε διεθνές επίπεδο, περιγράφοντας το ρόλο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σε διάφορες αναπτυσσόμενες χώρες, όπου εκεί διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των ανθρώπων, αλλά και στην διεκδίκηση των δικαιωμάτων τα οποία θεωρούνται αυτονόητα για τον υπόλοιπο κόσμο.

3 Προσδιορίζοντας τις μη κυβερνητικές οργανώσεις

3.1 Εισαγωγικές έννοιες

Στις σύγχρονες κοινωνίες πλέον ο τρόπος αντιμετώπισης των διάφορων κοινωνικών θεμάτων έχει αλλάξει. Συγκεκριμένα, γίνεται αντιληπτό από τους πολίτες πως πολλά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες κοινωνίες μπορούν να λυθούν πιο αποτελεσματικά από τους ίδιους ανάλογα βέβαια με τις δυνατότητες, παρά από τις επίσημες κρατικές οργανώσεις. Με άλλα λόγια διαπιστώνεται η δυνατότητα άμεσης επέμβασης για την αντιμετώπιση των διαφόρων θεμάτων με σκοπό την κοινωνική ευημερία και πρόοδο. Μάλιστα, αυτή η νέα τάση παρουσιάζεται σε παγκόσμιο επίπεδο κάτι που καταδεικνύει και την έκταση της.

Η έννοια της μη κυβερνητικής οργάνωσης δεν είναι κάτι που εμφανίζεται τα τελευταία χρόνια. Ήδη κιόλας από τις περασμένες δεκαετίες το επιστημονικό και δημοσιογραφικό ενδιαφέρον έχει φέρει στο προσκήνιο τις μη κυβερνητικές οργανώσεις μέσα από τη διερεύνηση της έννοιας της κοινωνίας των πολιτών και πως αυτή μπορεί να ωφελήσει τις σύγχρονες κοινωνίες. Μέσα από αναλύσεις που έχουν λάβει μέρος μέχρι τώρα, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις είναι μια νέα μορφή της κοινωνίας των πολιτών, όπου οι απλοί πολίτες σχηματίζουν τοπικές ή ακόμη και εθνικές οργανώσεις οι οποίες παρέχουν εθελοντικά υπηρεσίες με σκοπό την εξυπηρέτηση του κοινού οφέλους. (Φραγκονικολόπουλος, 2006)

Μέσα από την προαναφερθείσα τάση αναδεικνύεται ο ρόλος και η σημασία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σε διεθνές επίπεδο, οι οποίες αποτελούν ίσως την πιο δυναμική μορφή έκφρασης της Κοινωνίας των Πολιτών. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις συνιστούν μια μορφή προσπάθειας συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και οι οποίες μάλιστα σημειώνουν μεγάλες επιτυχίες όσον αφορά την επίτευξη των στόχων τους λόγω της αμεσότητας αλλά και της εγγύτητας προς τα διάφορα κοινωνικά προβλήματα. (Φραγκονικολόπουλος, 2006). Ακόμη, στα

πλαίσια των διαφόρων κοινωνικών ερευνών διαπιστώνεται ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις εντάσσονται στον ευρύτερο θεσμό της κοινωνίας των πολιτών.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν διάφορες πολιτιστικές οργανώσεις, συνδικαλιστικές οργανώσεις, οργανώσεις καταναλωτών, φιλανθρωπικές οργανώσεις, οργανώσεις προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων θρησκευτικές κοινότητες, εκπαιδευτικές οργανώσεις που συναντάμε στην καθημερινή ζωή μας και που έχουν ένα βασικό χαρακτηριστικό την συμμετοχή των απλών πολιτών σε αυτές. (Σωτηρόπουλος, 2004)

Η δράση αυτών των οργανισμών είναι αντικείμενο πολλών ερευνών και έχει προκαλέσει ποικίλα σχόλια τόσο θετικά όσο και αρνητικά αλλά και έντονες αντιδράσεις καθώς η λειτουργία τους έχει αμφισβητηθεί από πολλούς. Αυτή η διάσταση απόψεων οφείλεται στο εύρος της σημασίας και του περιεχομένου που μία μη κυβερνητική οργάνωση περιλαμβάνει. Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι, επειδή η δραστηριότητα μιας μη κυβερνητικής οργάνωσης ίσως διαφέρει κατά πολύ από μία άλλη, η όποια προσπάθεια κατηγοριοποίησης και αυστηρού προσδιορισμού των μη κυβερνητικών οργανισμών συναντά εμπόδια. (Φραγκονικολόπουλος, 2006)

Η δημόσια παρουσία των μη κυβερνητικών οργανώσεων γίνεται ολοένα και πιο έντονη τα τελευταία χρόνια. Αυτό καταδεικνύει την σπουδαιότητα που αποκτούν αυτές οι οργανώσεις αλλά και την αναγνώριση της σπουδαιότητας της κοινωνίας των πολιτών στην σύγχρονη ζωή. Μάλιστα, πλέον σε κάθε εθνική, διεθνή συνάντηση ή διαβούλευση βλέπουμε τη συμμετοχή μη κυβερνητικών οργανώσεων που συνομιλούν ισότιμα με επίσημους κρατικούς φορείς για την επίλυση διαφόρων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες κοινωνίες.

Μια ακόμη τάση που παρατηρείται κυρίως στις ευρωπαϊκές χώρες είναι οι διάφορες μη κυβερνητικές οργανώσεις τείνουν πλέον να αντικαταστήσουν κρατικούς φορείς που επιφορτίζονταν μέχρι πρότινος με την παροχή κοινωνικού έργου. Σημειώνεται όμως ότι οι σύγχρονες ευρωπαϊκές κοινωνίες είναι ένα πρόσφορο έδαφος λόγω της αναπτυγμένης τεχνολογίας αλλά και του υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης και συνεπώς οι διάφορες ευρωπαϊκές μη κοινωνικές οργανώσεις μπορούν να συνεισφέρουν δυναμικά σε κάθε μορφή κοινωνικής δραστηριότητας. Η τάση όμως αυτή που παρατηρείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο δείχνει τελικά και την τάση που θα επικρατήσει σε παγκόσμιο επίπεδο. (Φραγκονικολόπουλος, 2006).

Οι μη κρατικές οργανώσεις συνήθως δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα και επιδιώκουν σκοπούς που αποφέρουν κάποιο κοινωνικό όφελος είτε μέσα από την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων και διαφόρων ζητημάτων, είτε από την προστασία ανθρωπίνων θεμελιωδών δικαιωμάτων. Δηλαδή αυτές οι οργανώσεις έχουν ανθρωπιστικό χαρακτήρα καθώς το αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων τους ωφελεί το κοινωνικό σύνολο. Φυσικά θα πρέπει να τονίσουμε ότι διαφοροποιούνται από επαγγελματικές ενώσεις ή σωματεία που επιδιώκουν την επίτευξη κάποιου οικονομικού οφέλους για τα μέλη τους. (Σωτηρόπουλος, 2004)

Όπως γίνεται αντιληπτό η σύνδεση των μη-κυβερνητικών οργανώσεων με την προάσπιση ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κάθε περίπτωση αναδεικνύει την θετική συμβολή τους στις σύγχρονες κοινωνίες. Αυτές οι οργανώσεις αποτελούν υλοποίηση της κοινωνίας των πολιτών και δεν πρέπει να συγχέονται με διάφορες παράνομες δραστηριότητες. Έτσι καθίσταται δυνατή η διαφοροποίηση των μη-κυβερνητικών οργανώσεων από άλλες μη-κρατικές και μη-κερδοσκοπικές οργανώσεις, η δραστηριότητα των οποίων δεν συνδέεται με κάποια κοινωνική χρησιμότητα ή ακόμη από άλλες μη-κρατικές και μη-κερδοσκοπικές οργανώσεις που επιδιώκουν ανελεύθερους και αντιδημοκρατικούς σκοπούς. (Σωτηρόπουλος, 2004)

Μέχρι τώρα μπορούμε να συναντήσουμε δυο βασικές μορφές μη κυβερνητικών οργανώσεων

- α. πολυεθνικά δίκτυα οργανώσεων, που εστιάζουν στην ανθρωπιστική δράση και κυρίως στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτές οι οργανώσεις συνήθως έχουν αρκετά εκατομμύρια μέλη, τα οποία πληρώνουν τη συνδρομή τους, χρηματοδοτώντας έτσι την οργάνωση. Αυτές οι οργανώσεις λειτουργούν ως εταιρείες και μπορούν να έχουν μόνιμους υπαλλήλους. Επίσης, λειτουργούν και ως μέσο πίεσης προς τις κυβερνήσεις καθώς προβάλλονται συστηματικά σε μέσα ενημέρωσης.
- β. οργανώσεις μεγαλύτερου ή μικρότερου μεγέθους, που αποσκοπούν στην εναντιοποίηση σε ορισμένες μορφές της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Τα μέλη τους ασχολούνται λιγότερο με την εξασφάλιση χρηματοδότησης και περισσότερο με τη συμμετοχή στις διάφορες δράσεις.

Τα προαναφερθέντα συνιστούν ένα καλό σημείο εκκίνησης περιγραφής του σύγχρονου μη-κυβερνητικού τοπίου. Όπως αναφέρεται, η συνεπής χρήση του όρου Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις ως προσδιοριστικού ίσως είναι κάτι αρνητικό, καθώς στηρίζεται στην αντίθεση της κρατικής ιδιότητας. Βέβαια πολλές φορές προστίθεται ο όρος μη-κερδοσκοπική οργάνωση, προκειμένου να διαφοροποιηθούν από επιχειρηματικές δραστηριότητες. Παρόλα αυτά ο ορισμός παραμένει αρνητικός, με όλες τις αδυναμίες που αυτό συνεπάγεται. Σε ευρύτερη χρήση ο όρος ΜΚΟ μπορεί να αποδοθεί σε κάθε μη-κερδοσκοπικό οργανισμό, που είναι ανεξάρτητος από την κυβέρνηση. Οι ΜΚΟ είναι οι τυπικοί οργανισμοί που βασίζονται σε συγκεκριμένες αξίες, και εξαρτώνται εξ' ολοκλήρου ή εν μέρει σε ανιδιοτελείς προσφορές. (Φραγκονικολόπουλος, 2006)

3.2 Κατηγοριοποίηση μη κυβερνητικών οργανώσεις

Μελετώντας τις κυβερνητικές οργανώσεις βλέπουμε ότι περιλαμβάνουν ένα μεγάλο εύρος διαφορετικών αντικειμένων κάθε φορά. Η κατηγοριοποίηση τους δεν μπορεί να γίνει μονοδιάστατα αλλά αντίθετα απαιτούνται πολλαπλά κριτήρια. Γενικότερα, μπορούμε να διακρίνουμε τις εξής κατηγορίες:

1. Υγεία. Αυτός ο τομέας περιλαμβάνει μη κυβερνητικές οργανώσεις που ασχολούνται με την ενημέρωση και χρηματοδότηση για την πρόληψη ασθενειών όπως ο καρκίνος ή το AIDS καθώς και χρόνιων νοσημάτων όπως το άσθμα.
2. Πρόνοια. Αυτός ο τομέας περιλαμβάνει μη κυβερνητικές οργανώσεις που ασχολούνται με την ψυχολογική υποστήριξη των ευπαθών κοινωνικά ομάδων
3. Παιδιά. Αυτή η θεματική ενότητα περιλαμβάνει μη κυβερνητικές οργανώσεις που μάχονται κατά της παιδικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης
4. Πρόσφυγες.. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει μη κυβερνητικές οργανώσεις που ασχολούνται με την ενίσχυση των διεθνотικών σχέσεων μεταξύ κοινοτήτων μεταναστών-προσφύγων και Ελλήνων πολιτών

5. Περιβάλλον Αυτή η θεματική ενότητα περιλαμβάνει μη κυβερνητικές οργανώσεις που ασχολούνται με την προστασία του περιβάλλοντος και την διαφύλαξη του φυσικού πλούτου
6. Ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει μη κυβερνητικές οργανώσεις που ασχολούνται με την προάσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων
7. Αθλητισμός. Αυτός ο τομέας περιλαμβάνει μη κυβερνητικές οργανώσεις που ασχολούνται με την μύηση νέων ή και μεγαλύτερων στον ερασιτεχνικό αθλητισμό
8. Τέχνες και πολιτισμός. Σε αυτή την θεματική ενότητα δραστηριοποιούνται μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι οποίες στοχεύουν είτε στον εκπολιτισμό-εξωραϊσμό μιας συγκεκριμένης περιοχής, είτε στην γενική πολιτισμική ανάπτυξη μίας κοινωνίας

Ως προς τον τρόπο λειτουργίας και οργάνωσης, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις διακρίνονται σε τρία βασικά μοντέλα όπως περιγράφονται παρακάτω:

1. Μεγάλες μη κυβερνητικές οργανώσεις με τεραστία έσοδα και μεγάλες επιχειρησιακές δυνατότητες. Αυτές οι οργανώσεις έχουν ιεραρχική δομή όπως οι εταιρείες και χρηματοδοτούνται απευθείας από τα μέλη της. Αυτές οι οργανώσεις προσπαθούν παγκοσμίως και ιδιαίτερα στον τρίτο κόσμο να μειώσουν τις αρνητικές συνέπειες τις οικονομικής παγκοσμιοποίησης.
2. Μη κυβερνητικές οργανώσεις πολιτών με περιορισμένα μέσα χρηματοδότησης που στηρίζονται στην εθελοντική δράση των μελών τους και την αυθόρμητη συμμετοχή των πολιτών σ' αυτά. Συνήθως στηρίζονται στην κινητοποίηση των λαϊκών μαζών. Αυτές οι μη κυβερνητικές οργανώσεις εναντιώνονται απευθείας στην ρίζα του κακού, τη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και απαιτούν συμμετοχή στις αποφάσεις.
3. Μικρές μη κυβερνητικές οργανώσεις τοπικής εμβέλειας που αποτελούνται από εθελοντές και επιδιώκουν στην λύση τοπικών προβλημάτων.

Ως προς το μέγεθος οι μη κυβερνητικές οργανώσεις διακρίνονται ακολούθως:

1. Μικρές οργανώσεις που στηρίζονται στην ατομική πρωτοβουλία και είναι τοπικού-συννοικιακού επιπέδου. Τέτοιες μη κυβερνητικές οργανώσεις είναι οι αθλητικές λέσχες, τα εκκλησιαστικά ιδρύματα.
2. Περιφερειακές μη κυβερνητικές οργανώσεις με φιλανθρωπικούς σκοπούς. Αυτές οι οργανώσεις χρηματοδοτούνται συνήθως από δήμους ή νομαρχίες ή και μεγαλύτερες οργανώσεις.
3. Μη κυβερνητικές οργανώσεις εθνικού επιπέδου με αρκετά μεγάλα έσοδα και πολλές φορές χρηματοδοτούν τοπικές Οργανώσεις με αντίστοιχους σκοπούς.
4. Διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις με μεγάλη και παγκοσμίου επιπέδου επιχειρησιακή ικανότητα. Συχνά συνεργάζονται με τοπικές οργανώσεις για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Ως προς τον τρόπο δράσης οι μη κυβερνητικές οργανώσεις ταξινομούνται ακολούθως:

1. Οργανώσεις που διεκπεραιώνουν τον σκοπό κάνοντας δωρεές.
2. Οργανώσεις που ασχολούνται με την παροχή υπηρεσιών με τα μέσα που διαθέτουν και στηρίζονται στην προσπάθεια τους να αφυπνίσουν και να κινητοποιήσουν την κοινή γνώμη.

3.3 Η συμβολή στην σύγχρονη κοινωνία

Σε ότι αφορά το ρόλο των μη κυβερνητικών οργανώσεων, αξίζει να σημειώσουμε ότι οι οργανώσεις αυτές αποτελούν, το σημαντικότερο διαμεσολαβητικό παράγοντα μεταξύ της κοινωνίας και του κράτους.

Συνεπώς, λόγω της θέσης αυτής η συμβολή τους στην ευημερία αλλά και στην ποιότητα ζωής των πολιτών είναι ιδιαίτερα σημαντική. Επιπρόσθετα, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις καθίστανται κοινωνικός εταίρος όσον αφορά το κοινωνικό γίνεσθαι, υποστηρίζοντας έτσι το κοινωνικό έργο των κρατικών φορέων. (Φραγκονικολόπουλος, 2006)

Αναλύοντας το ρόλο των μη κυβερνητικών οργανώσεων από αυτή τη σκοπιά, μπορούμε να πούμε ότι αυτές οι οργανώσεις:

- 1) Ενισχύουν την άμεση δημοκρατικότητα των σύγχρονων κοινωνιών, καθώς τα μέλη αυτών των οργανώσεων συμμετέχουν στην επίτευξη στόχων για το κοινό καλό. Η συμμετοχική δημοκρατία, καθίσταται αναγκαία μέσα από το πλαίσιο της κοινωνίας των πωλητών συνιστώντας συμπληρωματική λειτουργία της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας.
- 2) Προασπίζουν το μοντέλο κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης, καθώς οι μη κυβερνητικές οργανώσεις λειτουργούν υποστηρικτικά ως προς το κυρίαρχο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης.
- 3) Εναρμονίζουν το ατομικό με το κοινωνικό συμφέρον.
- 4) Αποτρέπουν τα αίτια που επιφέρουν τον κοινωνικό αποκλεισμό ή και την κοινωνική περιθωριοποίηση.

Η συμβολή των μη κυβερνητικών οργανώσεων είναι αναγκαία για την ελληνική κοινωνία περισσότερο από ποτέ ειδικά τώρα που το κράτος δεν εξασφαλίζει επαρκές ποιοτικό επίπεδο κοινωνικής μέριμνας. Βέβαια σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειώσουμε και τις ιδιαίτερες κοινωνικές επιδράσεις της ελληνικής κοινωνίας. Ο εθελοντισμός, τόσο ως αντίληψη όσο και ως προσφορά εθελοντικής εργασίας, παραμένει περιορισμένος σε σχέση με ότι επικρατεί στις άλλες χώρες της Ευρώπης, ενώ η μέχρι σήμερα ισχνή παρουσία της κοινωνίας των πολιτών αποτελεί επίσης μια αρνητική ιδιομορφία της ελληνικής πραγματικότητας. Στην Ελλάδα, ο δρόμος για την εδραίωση της κοινωνικής οικονομίας είναι μακρύς και θα περάσει από πολλές δοκιμασίες και διαδικασίες. (Φραγκονικολόπουλος, 2006)

Η ελληνική ατομική νοοτροπία δε βοηθά στην ανάπτυξη συνεργασιών, ιδιαίτερα δε για κοινωνικούς σκοπούς χωρίς εξασφαλισμένο κέρδος ή χωρίς την ενσωμάτωση της μεγιστοποίησης του κέρδους. Η κοινωνική οικονομία είναι ένας μεγάλος οριζόντιος τομέας, που απλώνεται, όπως δηλώνει το όνομά της, σε πλήθος κοινωνικών και οικονομικών δράσεων και δραστηριοτήτων. Οι δράσεις αυτές προϋποθέτουν, βέβαια, την αποδοχή και συμμετοχή του ενεργού πολίτη.

3.4 Ο συμβουλευτικός ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων

Η δράση των μη κυβερνητικών οργανώσεων έχει γίνει τόσο εξειδικευμένη που πλέον μπορεί να καθοδηγεί και να συμβουλεύει ακόμα και άλλους κρατικούς φορείς που ασχολούνται με την παροχή παρόμοιων υπηρεσιών. Μάλιστα, αυτή η καθιέρωση απορρέει από την αναγνώριση από επίσημες αρχές της συνεισφοράς των μη κυβερνητικών οργανώσεων τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η αναγνώριση του έργου των μη κυβερνητικών οργανώσεων καθιστά την κοινωνία των πολιτών κομμάτι της σύγχρονης κοινωνίας και οι οργανώσεις αυτές πλέον αποτελούν ισότιμες των κρατικών οργανώσεων.

Η αναγνώριση των μη κυβερνητικών οργανώσεων έχει πια αναχθεί σε παγκόσμιο επίπεδο. Μάλιστα όπως αναφέρεται στον επικαιροποιημένο καταστατικό χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο μπορεί για θέματα της αρμοδιότητάς του να συμβουλευέται διάφορους μη κυβερνητικούς οργανισμούς. Βλέπουμε, δηλαδή πως ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων παγιώνεται (Φραγκονικολόπουλος, 2006)

Οι κρατικοί φορείς σαφώς είναι υπεύθυνοι για την παροχή κοινωνικού έργου στις σύγχρονες κοινωνίες. Όμως καθώς αποτελούν μέρος του κρατικού μηχανισμού αποτελούν δέκτες επιρροών μεγάλων συμφερόντων με αποτέλεσμα τη χαμηλή αποτελεσματικότητα ή ακόμη και την ανεπάρκεια τους. Έτσι αναδύεται η ανάγκη της επέμβασης των μη κυβερνητικών φορέων οι οποίοι μπορούν να δράσουν πιο ευέλικτα και πιο εξειδικευμένα, αλλά επίσης και να παρέχουν συμβουλευτικό ρόλο και υποστήριξη στο κρατικό μηχανισμό.

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν αποκτήσει πλέον τεχνογνωσία όσον αφορά την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Είναι οργανισμοί με μοναδικά χαρακτηριστικά που σαφώς τους δίνουν το πλεονέκτημα έναντι του κράτους. Ο ρόλος τους όμως, θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι αποσκοπεί στην επίτευξη της κοινωνικής ευημερίας και σε καμία περίπτωση δεν λειτουργούν ανταγωνιστικά. Με άλλα λόγια οι μη κυβερνητικές οργανώσεις διέπονται από πνεύμα αμιγούς συνεργασίας με άλλους φορείς γιατί αποσκοπούν στην επίτευξη του κοινωνικού οφέλους και όχι στην αποκόμιση κερδών.

3.5 Μη κυβερνητικές οργανώσεις ως έκφραση του εθελοντισμού

Το βασικότερο στοιχείο των μη κυβερνητικών οργανώσεων είναι η εθελοντική συμμετοχή των πολιτών σε κοινές δραστηριότητες. Η αποτελεσματικότητα των μη κυβερνητικών φορέων βασίζεται στην εθελοντική συμμετοχή των πολιτών. Εξάλλου η ενεργή συμμετοχή προϋποθέτει την αυτόβουλη ανάληψη δράσεων πάνω σε θέματα που οι ίδιοι οι πολίτες γνωρίζουν από την καθημερινότητα τους. (Σωτηρόπουλος, 2004)

Το κίνημα του εθελοντισμού συναντάται ιδιαίτερα σε κοινωνίες με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσής. Καθώς η τάση του εθελοντισμού ενισχύεται στις τάξεις της σύγχρονης κοινωνίας τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό, η εδραίωση των μη κυβερνητικών οργανώσεων ενισχύεται ακόμη περισσότερο. Η φύση αυτών των οργανώσεων είναι τέτοια που στηρίζεται στην εθελοντική δράση των πολιτών, όπου οι ίδιοι ενδιαφέρονται αυτοβούλως να δράσουν για τον κοινωνικό καλό.

Ο εθελοντισμός είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος σε πολλές χώρες του εξωτερικού, ενώ στην Ελλάδα μόλις που κάνει την εμφάνιση του. Τα τελευταία χρόνια και κυρίως την τελευταία οκταετία, παρατηρείται στη χώρα μας μεγάλη αύξηση των μη-κυβερνητικών οργανώσεων. Παράλληλα, παρατηρείται και αύξηση των πολιτών γύρω από τις οργανώσεις αυτές. Οι νεοέλληνες, δείχνουν όλο και περισσότερο ενδιαφέρον να ενταχθούν σε κάποια οργάνωση που να τους εκφράζει και να ταυτίζονται οι δραστηριότητές της με τα ενδιαφέροντά τους. (Σκλιάς & Χουλιάρας, 2009)

3.6 Μη κυβερνητικές οργανώσεις και κρατικοί φορείς

Ο ρόλος και οι δραστηριότητες των μη κυβερνητικών οργανώσεων στις σύγχρονες κοινωνίες καταδεικνύουν την σημαντικότητά τους. Μάλιστα, πολλές φορές αναδεικνύονται σε ομότιμους εταίρους με τους επίσημους κρατικούς φορείς όσον αφορά την αντιμετώπιση των διαφόρων κοινωνικών προβλημάτων. Αυτό βασίζεται στην αποτελεσματικότητα της συμβολής τους, καθώς το κοινωνικό έργο που επιτελούν έχει άμεσο αντίκτυπο στην ζωή των πολιτών.

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις με τη συνεχόμενη συνεισφορά στην αντιμετώπιση των διαφόρων κοινωνικών προβλημάτων αποκτούν ειδικευση πάνω σε αυτό το τομέα. Αυτή η εξειδίκευση μάλιστα δίνει στις μη κυβερνητικές οργανώσεις και μια πιο τυπική οργανωτική δομή, σε τέτοιο βαθμό που μεγάλες τέτοιες οργανώσεις λειτουργούν στα πρότυπα ιδιωτικών επιχειρήσεων. Καθώς οι δομές που αναπτύσσουν είναι αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων τους, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις αποκτούν μια υπεροχή έναντι των κρατικών φορέων αφού έχουν καθαρά αποτελεσματικό προσανατολισμό εξαιτίας της άμεσης συμμετοχής των ίδιων των πολιτών. Αυτό άλλωστε είναι και το στοιχείο εκείνο που προδίδει στις μη κυβερνητικές οργανώσεις το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα όσον αφορά την αντιμετώπιση των διαφόρων κοινωνικών προβλημάτων. (Φραγκονικολόπουλος, 2006)

Η υπεροχή που έχουν οι μη κυβερνητικές οργανώσεις λειτουργεί όχι ανταγωνιστικά αλλά μπορεί να συμπληρώσει το έργο των κρατικών φορέων. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις προσανατολίζονται καθαρά προς την επίτευξη του κοινού καλού καθώς προσπαθούν αποκλειστικά να αμβλύνουν κοινωνικά προβλήματα, κοινωνικές αστοχίες ή αδικίες και όχι να αποκομίσουν κάποιο οικονομικό όφελος. Έτσι μη κυβερνητικές οργανώσεις ως φορέας της κοινωνίας των πολιτών δεν προσπαθούν να παραγκωνίσουν τους διάφορους κρατικούς φορείς αλλά αντίθετα επιδιώκουν στο να βοηθήσουν στο τελικό αποτέλεσμα που δεν είναι παρά η βελτίωση της ζωής των πολιτών. Με άλλα λόγια μπορούμε να πούμε ότι οι εθελοντικοί αυτοί οργανισμοί λειτουργούν συνεπικουρικά προς το επίσημο κράτος.

Στην συγκριτικά ανώτερη αποτελεσματικότητα που έχουν οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί υποβοηθούν επίσης και τα μειονεκτήματα αλλά και οι δυσχέρειες των κρατικών φορέων. Δηλαδή, οι αδυναμίες των μηχανισμών της αγοράς αλλά και της δημόσιας διοίκησης, καθιστούν ολοένα και πιο σαφές προς τους πολίτες πως αυτά που περιμένει ένας πολίτης από τους κρατικούς φορείς μπορούν να τα προσφέρουν επίσης και μη κρατικές οργανώσεις. Είναι γνωστό ότι οι επίσημοι κρατικοί φορείς πολλές φορές λειτουργούν με δυσχέρειες και γραφειοκρατικές καθυστερήσεις, κάτι που τελικά συνεπάγεται σε μεγάλες καθυστερήσεις όσον αφορά την επίτευξη του κοινωνικού έργου. Αυτό αποτελεί και το σημείο εξάλλου που καταδεικνύει και την ανάγκη παρέμβασης των μη κυβερνητικών οργανώσεων στο έργο των κρατικών φορέων. (Σωτηρόπουλος, 2004)

Μια άλλη σημαντική πτυχή που συναντάμε είναι οι σχέσεις των διαφόρων οργανισμών με το επίσημο κράτος, που καθιστούν την παροχή του κοινωνικού έργου όμηρο της εκλογικής διαδικασίας. Η επίσημη κοινωνική πολιτική ταυτίζεται με την προσπάθεια της επίσημης κυβέρνησης να προσελκύσει ψηφοφόρους. Έτσι ο επιδιωκόμενος στόχος δεν είναι η επίτευξη της κοινωνικής ευημερίας αλλά το εκλογικό αποτέλεσμα. Αυτό σε κάθε περίπτωση, αποστασιοποιείται από την αποτελεσματική αντιμετώπιση των διαφόρων κοινωνικών προβλημάτων, αφού είτε δημιουργείται αποπροσανατολισμός στου κρατικούς φορείς είτε υπάρχει κενό στην παροχή των κοινωνικών υπηρεσιών. Όμως στα πλαίσια επίτευξης της βελτίωσης του επιπέδου ζωής ο πολίτης δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ψηφοφόρος γιατί τότε δεν εφαρμόζεται υγιής κοινωνική πολιτική (Φραγκονικολόπουλος, 2006).

Εκτός όμως από τα παραπάνω σημεία αδυναμίας στη λειτουργία των κρατικών φορέων, θα πρέπει να αναφερθούμε και σε άλλους παράγοντες που επιδρούν σε μικρότερο βαθμό όπως είναι:

α) η ταχύτερη εξέλιξη της τεχνολογίας πληροφοριών η οποία καθιστά το θεσμικό πλαίσιο που ρυθμίζει όσα θέματα συνδέονται με αυτές παρωχημένο.

β) το διεθνές περιβάλλον ανταλλαγής πληροφοριών που καθιστά ξεπερασμένο τον τρόπο λειτουργίας των κρατικών φορέων

γ) η διαρκής βελτίωση της παιδείας που αυξάνει το ενδιαφέρον και τις αναζητήσεις του μέσου πολίτη για βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης

Τα παραπάνω σημεία καθιστούν ξεκάθαρα όσο ποτέ την συνεχή ανάγκη παρέμβασης των μη κυβερνητικών οργανώσεων στο κοινωνικό έργο των κρατικών φορέων. Η κρατική μηχανή αν και διαθέτει τα μέσα και τις πηγές χρηματοδότησης, παρουσιάζει κενά και αδυναμίες που δεν επιτρέπουν τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων. Έτσι λοιπόν η βοήθεια και η συμβολή των μη κρατικών οργανισμών διαγράφεται αναγκαία όσο ποτέ, καθώς μπορεί να συμπληρώσει τα κενά του κοινωνικού έργου από τους κρατικούς φορείς. Επιπρόσθετα, η εξειδίκευση που παρουσιάζουν οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί τους καθιστά πολύτιμους ακόμα και σε συντονιστικό ρόλο μεταξύ των κρατικών μηχανισμών. (Σκλιάς & Χουλιάρας, 2009)

3.7 Ευαισθητοποίηση του πολίτη

Μια ακόμη σημαντική πτυχή που έχει να κάνει με τις μη κρατικές οργανώσεις και γενικότερα της κοινωνίας των πολιτών είναι η ίδια η ευαισθητοποίηση των πολιτών που συμμετέχουν σε κάθε μορφή οργάνωσης. Το πιο σημαντικό σημείο λειτουργίας των μη κυβερνητικών οργανώσεων αποτελεί η αυτόβουλη συμμετοχή των εθελοντών που καθιστούν αυτές τις οργανώσεις πυλώνα συλλογικότητας και βελτίωσης της κοινωνικής ζωής. (Σωτηρόπουλος, 2004)

Παράλληλα, όμως αυτές οι μη κρατικές οργανώσεις μέσα από τις ίδιες τις δράσεις τους, όπως διαφαίνεται θέτουν ως στόχο την ευαισθητοποίηση για κάθε πρόβλημα που αντιμετωπίζει μια σύγχρονη κοινωνία. Καθώς η ίδια δράση των οργανώσεων αποτελεί αποτέλεσμα συλλογικότητάς και εθελοντισμού, αυτό συνεπάγεται πως η επιτυχία τους στηρίζεται στην ενεργοποίηση των πολιτών. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις εκφράζουν την επιθυμία των πολιτών οι ίδιοι να συνεισφέρουν εθελοντικά σε κάθε προσπάθεια βελτίωσης του επιπέδου διαβίωσης.

Η δράση των μη κυβερνητικών οργανώσεων πλέον χτίζει μια νέας μορφής κοινωνία η οποία βασίζεται στην ενεργή συμμετοχή των πολιτών για την αντιμετώπιση των κοινών. Εμβαθύνοντας, μπορούμε να πούμε ότι αυτή η τάση καταδεικνύει και την πρόθεση των λαών να ξεφύγουν από τα στερεότυπα κοινωνιών παλαιότερων εποχών.

Είναι δηλαδή μια πρόοδος της κοινωνίας όπου τα χαρακτηριστικά του ατομικισμού και του κακού ανταγωνισμού έφθειραν τους ανθρώπους αλλά και τις κοινωνίες μέχρι τώρα, κάτι που ανέδειξε τις αδυναμίες των παλιότερων μοντέλων κοινωνικής οργάνωσης (Σωτηρόπουλος, 2004)

Οι νέες προοπτικές που διαγράφονται μέσα από το θεσμό των μη κυβερνητικών οργανώσεων κοινωνίας των πολιτών δείχνουν την διαχρονική πρόοδο των κοινωνιών. Η επικρατούσα τάση παρουσιάζει την ανάγκη για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων. Έτσι οι κοινωνίες μετασχηματίζονται σε συλλογικούς οργανισμούς οι οποίοι διατηρούν την ικανότητα να βελτιώνονται διαχρονικά ως προς την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα μέλη τους. (Σκλιάς & Χουλιάρης, 2009)

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις προασπίζουν το πραγματικό ενδιαφέρον του πολίτη για τη κοινωνία στην οποία ζει και σαφώς μια τέτοια τάση διαμορφώνει μια εξιδανικευμένη μορφή κοινωνίας στην οποία τα μέλη της αποδέχονται και προασπίζουν αξίες και ιδανικά ανθρωπισμού. Έτσι λοιπόν οι επίσημοι κρατικοί φορείς υποκαθίστανται από νέες δομές και οργανώσεις αποτελούμενες από τα ίδια τα μέλη της κοινωνίας. Βλέπουμε δηλαδή ότι οι κρατικές δομές δεν μπορούν να εξασφαλίσουν προς τα μέλη των κοινωνιών την ποιότητα ζωής που μπορεί να προάγει η ειλικρινής συνεισφορά των μη κυβερνητικών οργανώσεων και γενικότερα ο θεσμός της κοινωνίας των πολιτών.(James, et all 2005)

Η ευαισθητοποίηση των πολιτών αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την βελτίωση των σύγχρονων κοινωνιών. Με αυτό τον τρόπο οι πολίτες γίνονται ενεργοί πολίτες αφού συμβάλλουν στην κοινωνική ευημερία και ταυτόχρονα γίνονται κοινωνοί της κοινωνίας των πολιτών καθώς παίρνουν σημαντικό μέρος στην επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων. Όπως γίνεται αντιληπτό η παγκοσμιοποίηση αυτής της τάσης, προσδίδει οικουμενικό χαρακτήρα κάτι που προσδιορίζει και ποιο είναι το αποτέλεσμα της συνεχούς ευαισθητοποίησης των πολιτών.

4 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΜΚΟ

4.1 Γενικά

Η λειτουργία των μη κυβερνητικών οργανώσεων απαιτεί την εξασφάλιση οικονομικών πόρων που είναι απαραίτητοι για την λειτουργία, όπως άλλωστε συμβαίνει σε κάθε άλλη οργάνωση. Καθώς οι μη κυβερνητικές οργανώσεις εξαπλώνονται σε κάθε τομέα λειτουργίας των συγχρόνων κοινωνιών, οι οικονομικοί πόροι που έχουν στην διάθεση τους επίσης αυξάνονται. Η χρηματοδότηση των μη κυβερνητικών οργανώσεων είναι ένα πολύ σημαντικό στοιχείο αφού χωρίς αυτή ουσιαστικά αυτές οι οργανώσεις δεν είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν τους στόχους τους. (Θεοδωρόπουλος, Δόικος & Μαγκλάρα, 2009).

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στο να εξασφαλίσουν τα χρηματικά κεφάλαια που είναι απαραίτητα, αφού η εθελοντική εργασία αποτελεί ένα μέρος μόνο των λειτουργιών τους και σαφώς από μόνη της δεν επαρκεί για την βιάσιμη και διαρκή λειτουργία τους. Όπως έχει ήδη φανεί σε αρκετές περιπτώσεις οργανισμοί που βασίστηκαν μόνο σε απλή και εθελοντική συμμετοχή των διαφόρων πολιτών χωρίς κάποια χρηματική ενίσχυση, δεν κατάφεραν κάποια αξιοσημείωτη ή μακροχρόνια ενέργεια. Ο συντονισμός και η διαχείριση ανθρωπίνων πόρων απαιτεί διαδικασίες που αναγκαστικά για να υλοποιηθούν χρειάζονται διάφορα μέσα τα οποία όμως για να αποκτηθούν απαιτούνται χρηματικά κεφάλαια. (Μπέκου, 2008).

Η διαδικασία ανεύρεσης χρηματικών πόρων για μια μη κυβερνητική οργάνωση καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη, αφού, οι χρηματοδότες θέτουν συγκεκριμένα κριτήρια ή αντίστοιχα περιμένουν συγκεκριμένα αποτελέσματα. Πολλές φορές οι μη κυβερνητικές οργανώσεις καταφεύγουν στην αναζήτηση διαφόρων χορηγών ή δωρητών προκειμένου να ενισχυθούν οικονομικά, όμως αυτό στις περισσότερες των περιπτώσεων είναι αναποτελεσματικό αφού τα

ποσά που συγκεντρώνονται είναι ανεπαρκή. Ακόμη υπάρχουν και περιπτώσεις όπου οι δωρητές συνήθως συνεισφέρουν οικονομικά μόνο για συγκεκριμένους σκοπούς που οι ίδιοι αυτοί πιστεύουν, ενώ συναντάμε και περιπτώσεις όπου οι χορηγοί ζητούν από τις μη κυβερνητικές οργανώσεις να παρουσιάζουν αποδείξεις ότι διαθέτουν την απαιτούμενη δομή και οργάνωση για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων. (Μπέκου, 2008).

4.2 Πηγές χρηματοδότησης

Παρά τις όποιες δυσκολίες στην ανεύρεση οικονομικών πόρων οι διάφορες μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν κατορθώσει να διατηρούν μια σειρά από επιμέρους πηγές χρηματοδότησης κατά που τους εξασφαλίζει και την βιωσιμότητα ως οργανώσεις. Αυτές τις πηγές μπορούμε να τις ταξινομήσουμε στις ακόλουθες κατηγορίες:

- 1) Αυτοχρηματοδοτήσεις. Μια αρχική προσπάθεια χρηματοδότησης των μη κυβερνητικών οργανώσεων γίνεται εσωτερικώς μέσω της προσέλκυσης των μελών της να συνδράμουν οικονομικά στη οργάνωση τους κυρίως με τη μορφή συνήθως ετήσιων συνδρομών ή τελών εγγραφής κτλ. Ακόμη πολλές μη κυβερνητικές οργανώσεις προσπαθούν μόνες τους να συγκεντρώσουν τα απαραίτητα χρηματικά κεφάλαια μέσω πωλήσεων βιβλίων, ημερολογίων, διαφόρων κομψοτεχνημάτων και άλλων, όπου με αυτό τον τρόπο καταφέρνουν να πετύχουν έστω και σε μικρή έκταση μια αξιόλογη χρηματοδότηση.
- 2) Δωρεές. Οι περισσότερες μη κυβερνητικές οργανώσεις στην Ευρώπη συνήθως, χρηματοδοτούνται από δωρεές διαφόρων ιδιωτών. Οι δωρεές αφορούν την χορήγηση πάσης φύσεως υλικών μέσων ή και χρηματικών κεφαλαίων χωρίς όμως αναμονή του όποιου κέρδους ή προσωπικού οφέλους. Είναι δηλαδή μια σύμβαση κατά την οποία ο δωρητής έχει την υποχρέωση να παραδώσει στον δωρεοδόχο το είδος χωρίς αντάλλαγμα. Σύμφωνα με τον αστικό κώδικα αποτελεί μια σύμβαση ετεροβαρής χαριστική όπου μόνο ο δωρητής έχει υποχρέωση ,ενώ το άλλο μέρος δεν οφείλει κάποια αντιπαροχή.

Σημειώνεται, ότι χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι υποστηρίζουν ότι το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων που αξιοποιούν οι μη κυβερνητικές οργανώσεις προέρχεται μόλις από το 20% των πολιτών που προσεγγίζουν (Θεοδωρόπουλος, Δόικος & Μαγκλάρα, 2009). Οι δωρεές γίνονται με την κατάθεση κάποιου ποσού στο λογαριασμό της

οργάνωσης. Το ίδιο ισχύει και για τις χορηγίες οι οποίες συνδράμουν και αυτές οικονομικά. Οι χορηγοί των μη κυβερνητικών οργανώσεων δεν είναι απαραίτητο να είναι αναγκαστικά μόνο φυσικά πρόσωπα. Αντίθετα τις περισσότερες φορές μάλιστα οι χορηγίες δίνονται από επιχειρήσεις, άλλους οργανισμούς, τράπεζες, ιδρύματα όπου προκειμένου να ενισχύσουν την δραστηριότητα των μη κυβερνητικών οργανώσεων καταθέτουν χρηματικά ποσά σε συγκεκριμένους τραπεζικούς λογαριασμούς.

Βέβαια σε αυτές τις περιπτώσεις η χρηματική ενίσχυση γίνεται είτε για επικοινωνιακούς λόγους, είτε για λόγους προβολής είτε ακόμη και για φορολογικούς λόγους. (Μπίμπα, 2009). Αξίζει να σημειώσουμε ότι σε πολλές χώρες της Ευρώπης, οι πολίτες που κάνουν δωρεές σε μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν 20% μείωση στους φόρους τους. Επίσης, δωρεές συναντάμε και στις περιπτώσεις κληρονομιών μετά θάνατο, όπου μεγάλα χρηματικά ποσά χορηγούνται σε μη κυβερνητικές οργανώσεις σύμφωνα με τις διαθήκες. (Θεοδωρόπουλος, Δόικος & Μαγκλάρα, 2009).

- 3) Εκδηλώσεις. Μια άλλη πηγή χρηματοδότησης των μη κυβερνητικών οργανώσεων είναι η οργάνωση ανοιχτών εκδηλώσεων όπου για την συμμετοχή του κοινού καταβάλλεται ένα μικρό αντίτιμο. Με την διεξαγωγή εκδηλώσεων με θέματα που αφορούν το αντικείμενο της οργάνωσης αναβαθμίζεται το κύρος και η συμβολή των μη κυβερνητικών οργανώσεων. Έτσι αυτές οι εκδηλώσεις δεν είναι απλώς μια ακόμα πηγή χρηματοδότησης για τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, αλλά αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο προβολής μη κυβερνητικών οργανώσεων. Αυτές οι εκδηλώσεις αφορούν ομιλίες, εκθέσεις, συναυλίες, εκδρομές, πωλήσεις αντικειμένων, διάφορες παρουσιάσεις, έρανοι. Σε κάθε περίπτωση όπως αναφέρεται μια καλά οργανωμένη εκδήλωση, μπορεί να επιφέρει αξιοσημείωτα έσοδα στο ταμείο της οργάνωσης. Φυσικά είναι πρώτης τάξεως ευκαιρία για προβολή των δράσεων της οργάνωσης (Παπαδοπούλου, 2008).
- 4) Εισφορές από ΕΕ. Η εξάπλωση και διάδοση των μη κυβερνητικών οργανώσεων έχει κάνει πλέον δεδομένη την αναγνώριση τους από τους διάφορους διεθνείς φορείς. Τα διάφορα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης πλέον αναφέρονται στις μη κυβερνητικές οργανώσεις και πλέον στις διάφορες αποφάσεις τους αναφέρονται σε αυτές. Το γεγονός ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν γίνει θεσμός και κομμάτι των σύγχρονων

ευρωπαϊκών κοινωνιών τους επιτρέπει να έχουν πρόσβαση και στις διάφορες χρηματοδοτήσεις από τα ταμεία των φορέων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Μπέκου, 2008). Ειδικότερα, τις τελευταίες δεκαετίες η εταιρική σχέση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΜΚΟ ολοένα και περισσότερο ενισχύεται. Όπως έχει φανεί μέχρι τώρα οι φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιμετωπίζουν με ιδιαίτερη σοβαρότητα την χρηματοδότηση των μη κυβερνητικών οργανώσεων καθώς διαβλέπουν την σημασία και το ρόλο που διαδραματίζουν στις σύγχρονες κοινωνίες. (Θεοδωρόπουλος, Δόικος & Μαγκλάρα, 2009).

4.3 Ζητήματα οικονομικής διαφάνειας

Η χρηματοδότηση των μη κυβερνητικών οργανώσεων έχει αποτελέσει αντικείμενο δημοσίων συζητήσεων και έχει δεχτεί πολλές κριτικές αφού συχνά συνοδεύεται με αρνητικές αναφορές καταστρατήγησης και κατασπατάλησης χρηματικών ποσών. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις δεν υπόκεινται σε κάποιο άμεσο κρατικό έλεγχο και συνεπώς η χρηματοδότηση τους από τους διάφορους κρατικούς φορείς αποτελεί ένα θολό τοπίο όσον αφορά την πραγματική χρήση των ποσών χρηματοδότησης. Είναι γεγονός, ότι υπήρξαν περιπτώσεις όπου τα κεφάλαια που δόθηκαν από κρατικούς φορείς σε μη κυβερνητικές οργανώσεις, τελικά δεν χρησιμοποιήθηκαν για το σκοπό που είχε αρχικώς προγραμματιστεί. (Μπέκου, 2008).

Σε όλες εκείνες τις περιπτώσεις όπου οι μη κρατικές οργανώσεις χρηματοδοτούνται από κρατικά ταμεία είναι πρόδηλο ότι δημιουργούνται υποψίες παράτυπων συνδιαλλαγών και τη δημιουργία πελατειακών σχέσεων μεταξύ τους κάτι που τελικά έχει αρνητική επίπτωση στον ίδιο τον θεσμό της κοινωνίας των πολιτών. Κατ' επέκταση αυτό μπορεί να οδηγήσει στον περιορισμό της χρηματοδότησης των ίδιων των μη κυβερνητικών οργανώσεων από κρατικούς φορείς. Ο σκεπτικισμός και οι επικρίσεις για την χρηματοδότηση των μη κυβερνητικών οργανώσεων, ανάγκασε την υιοθέτηση εσωτερικών μηχανισμών ελέγχου. Έτσι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις οφείλουν να δείξουν στο καταστατικό τους τις πηγές χρηματοδότησής τους, προκειμένου να εξασφαλιστεί ένα σημαντικό επίπεδο διαφάνειας. Ελλείψει διαθέσιμων στοιχείων, δεν είναι δυνατό να αποκλεισθεί για κάποιες ΜΚΟ η εξάρτησή τους από μια μόνο πηγή χρηματοδότησης.

Προκειμένου λοιπόν να προστατευθεί η χρηματοδότηση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων από τις κρατικές οργανώσεις, υποχρεούνται πλέον όπως ορίζεται από τον Αστικό Κώδικα να

συντάσσονται οικονομικές καταστάσεις όπως ισολογισμοί οι οποίοι θα πρέπει να εγκρίνονται από τις γενικές συνελεύσεις αυτών των οργανώσεων. Στην πράξη, κάθε έτος, σε τακτική ετήσια Γενική Συνέλευση του σωματείου λαμβάνει χώρα ο απολογισμός των οικονομικών του απελθόντος έτους και η απαλλαγή του Διοικητικού Συμβουλίου από κάθε σχετική ευθύνη, ενώ συχνά λαμβάνει χώρα και συζήτηση επί του οικονομικού προϋπολογισμού για την επόμενη χρονιά.

Όμως ακόμα και ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων ενδεχόμενος να μην εξασφαλίζει επαρκές επίπεδο διασφάλισης των ορθής χρήσης των κρατικών οικονομικών πόρων που διατίθενται προς τις μη κυβερνητικές οργανώσεις. Έτσι δημιουργούνται ερωτηματικά όσον αφορά την πραγματική δυνατότητα των μη κυβερνητικών οργανώσεων να ελέγξουν την οικονομική διαχείριση της διοίκησής. Προς απάντηση αυτών των ερωτηματικών όσον αφορά την καλύτερη διαφάνεια και τη βελτίωση των μη κυβερνητικών οργανώσεων, υιοθετείται η διενέργεια ελέγχου από ορκωτούς ελεγκτές. (Μπέκου, 2008).

4.4 Βιώσιμη χρηματοδότηση.

Τα ερωτήματα που αφορούν την χρηματοδότηση των μη κυβερνητικών οργανώσεων θέτουν το πλαίσιο για την σωστή και βιώσιμη χρηματοδότηση τους τόσο από κρατικούς όσο και από ιδιωτικούς φορείς. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις λειτουργούν όπως κάθε άλλος οργανισμός και συνεπώς η χρηματοδότηση τους θα πρέπει να έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- 1) Ποικιλία πηγών. Δηλαδή, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις θα πρέπει να χρηματοδοτούνται από διαφορετικές πηγές, έτσι ώστε σε περίπτωση όπου μια πηγή αποτύχει να υπάρχουν εναλλακτικά άλλη πηγή. Έτσι η συνολική χρηματοδότηση των μη κυβερνητικών οργανώσεων δεν καταρρέει. Ακόμη οι οργανώσεις αυτές πρέπει να αναπτύξουν την ικανότητα να υπολογίζουν ρεαλιστικά τα μελλοντικά αποθέματα πόρων στο πλαίσιο μακροχρόνιου σχεδιασμού.
- 2) Καταλληλότητα. Οι πηγές χρηματοδότησης των μη κυβερνητικών οργανώσεων πρέπει να έχουν τα κατάλληλα χαρακτηριστικά. Δηλαδή να αφορούν χρηματοδότηση

οργανώσεων. Δηλαδή δεν πρέπει να περιλαμβάνει πηγές που αφορούν ιδιώτες ή μεγάλες εταιρείες. Σαφώς υπάρχουν διάφορες πηγές χρηματοδότησης προσφερόμενες για διαφορετικό σκοπό και ανάγκη. Όμως στην προκείμενη περίπτωση οι μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν ανάγκη από την ενίσχυση με χρηματοδοτήσεις με χαρακτηριστικά που ταιριάζουν καλύτερα σε αυτές, όπως είναι η διάρκεια, ο επιβαλλόμενος τόκος, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά.

- 3) Επάρκεια. Η χρηματοδότηση των μη κυβερνητικών οργανώσεων πρέπει να έχει την έκταση που αντιστοιχεί στις ανάγκες τους. Ειδικότερα σε περιπτώσεις όπου τα έσοδα μπορεί να μην είναι αρκετά, οι οργανώσεις θα πρέπει να υπολογίζουν με ακρίβεια το κοστολόγιο των δράσεων τους. Δηλαδή εκείνο το στοιχείο που είναι σημαντικό είναι η επαρκής κάλυψη των δράσεων των μη κυβερνητικών οργανώσεων από τις πηγές χρηματοδότησης. Αυτό σημαίνει ότι το πλάνο της χρηματοδότησης θα πρέπει να είναι αντίστοιχο του πλάνου ενεργειών που αναλαμβάνει η οργάνωση.(Θεοδωρόπουλος, Δόικος & Μαγκλάρα, 2009).

5 Η θέση των ΜΚΟ στην κοινωνική πολιτική της Ε.Ε.

5.1 Η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική

Ένας από τους βασικούς πυλώνες της ευρωπαϊκής ένωσης είναι η άσκηση της ενιαίας ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής, η οποία μάλιστα συνδέθηκε με την ανάπτυξη ευρωπαϊκού οικονομικού πλαισίου. Με την λήξη του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου παρουσιάστηκαν στον ευρωπαϊκό χώρο πολλά κοινωνικά προβλήματα, τα οποία ανέδειξαν την σημαντικότητα της εφαρμογής ευρωπαϊκής πολιτικής. Αυτό αποτυπώθηκε κιόλας και στις ιδρυτικές συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες ανέδειξαν την πολιτική βούληση παρέμβασης για την αντιμετώπιση των διαφόρων κοινωνικών προβλημάτων. Όμως από τα πρώτα βήματα σύστασης

της ευρωπαϊκής κοινότητας φάνηκες η σπουδαιότητα υιοθέτησης σφαιρικής κοινωνικής πολιτικής. Παρά το γεγονός ότι οι πρώτες συνθήκες αφορούσαν οικονομικές συνθήκες η ανάγκη για τη θέσπιση μέτρων κοινωνικού χαρακτήρα, δεν άργησε να φανεί.

Όμως θα πρέπει να πούμε ότι οι πρώτες συνθήκες που υπογράφηκαν κατά τον σχηματισμό της ευρωπαϊκής ένωσης είχαν και σε κάποιο βαθμό θετική επίδραση σε διάφορα κοινωνικά θέματα αφού παρείχαν δυνατότητα λήψη άμεσων και έμμεσων μέτρων για την προστασία των εργαζομένων αλλά και την ανάπτυξη δράσεων κατά των κινδύνων που εγκυμονεί το εργασιακό περιβάλλον στις βιομηχανίες ατομικής ενέργειας.

Οι συνθήκες περιλαμβάναν διατάξεις που συνέβαλαν αποφασιστικά στην προσπάθεια επίλυσης σημαντικών προβλημάτων των εργαζομένων όπως του εργατικού δυναμικού στο εσωτερικό της κοινότητας. Τα κράτη μέλη που συμμετείχαν είχαν την υποχρέωση να εξαλείφουν κάθε περιορισμό της απασχόλησης στις βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα. Προς επίτευξη των ανωτέρω, θέσπισαν ένα κοινό ορισμό των ειδικοτήτων και των όρων ειδίκευσης των εργαζομένων προκειμένου να υπάρχει ένα κοινό πλαίσιο διαχείρισης του προσωπικού

5.2 Η συνθήκη του Μάαστριχτ

Η συνθήκη του Μάαστριχτ αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα προς την υλοποίηση της κοινωνικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι στόχοι της συνθήκης αυτής δεν περιορίζονταν στο οικονομικό και νομισματικό πλαίσιο που έθεταν, αλλά παράλληλα συνετέλεσαν και στην εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής που επεδίωξε η Ευρωπαϊκή Ένωση να εφαρμόσει. Ως συνθήκη έθεσε όχι μόνο την οικονομική διάσταση της ένωσης, αλλά περιέγραψε και το κοινωνικό πλαίσιο του ενιαίου πλέον χώρου πάνω στο οποίο θα λειτουργήσουν οι σύγχρονες ευρωπαϊκές κοινωνίες υπό το νέο πρίσμα που διαμορφώνεται με τις νέες πολιτικές συνθήκες.

Γενικότερα όσον αφορά τον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, η συνθήκη του Μάαστριχτ επιδίωξε να ξεπεράσει το προβλήματα που επέφερε ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων των εργαζομένων. Καθώς όμως οι περισσότερες προτάσεις της ευρωπαϊκής επιτροπής στον κοινωνικό τομέα απαιτούσαν την ομόφωνη έγκριση του συμβουλίου, αυτό είχε ως αποτέλεσμα τελικά κανένα σημαντικό κείμενο από τις διατάξεις του Χάρτη να εγκρίνεται.

Θε πρέπει να σημειωθεί ότι με την Συνθήκης του Μάαστριχτ, ουσιαστικά δεν τροποποιήθηκαν τα άρθρα της Συνθήκης της Ρώμης για την άσκηση της όποιας κοινωνική πολιτική. Το αποτέλεσμα της ήταν απλώς η επικύρωση ενός πρωτοκόλλου για την εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής με το οποίο δόθηκε η δυνατότητα στα μέλη να περάσουν αποφάσεις που αφορούσαν τον κοινωνικό τομέα. Πιο συγκεκριμένα, το πρώτο άρθρο της συμφωνίας, όριζε ως στόχο της Κοινότητας τη γενικότερη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών των κρατών μελών και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.

5.3 Η συνθήκη του Άμστερνταμ

Σε συνέχεια των προσπαθειών που προηγήθηκαν, το 1997 υπογράφηκε η συνθήκη του Άμστερνταμ με πρωτεύον στόχο την αναγνώριση της αρχής της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, κάτι που ουσιαστικά αποτέλεσε το πρώτο πραγματικό βήμα για την εφαρμογή κοινωνικής πολιτικής από τα επίσημα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η συνθήκη αυτή θεμελίωσε δέσμευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα αλλά και τις ατομικές ελευθερίες και εκφράζει παράλληλα με τον πιο επίσημο τρόπο τη βούληση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αξιοσημείωτο είναι ότι η Συνθήκη του Άμστερνταμ, ορίζει διαδικασίες που στοχεύουν στην διασφάλιση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. (Σωτηρόπουλος, 2004)

Η συνθήκη του Άμστερνταμ αποτέλεσε την ουσιώδη απόφαση για την εφαρμογή της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής, η οποία υλοποιήθηκε μέσα από αλλαγές που είχαν να κάνουν

με την οριοθέτηση των πολιτικών για την προστασία της απασχόλησης και την ανάδειξη της ως θέμα κοινού ενδιαφέροντος. Έτσι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα εξετάζει ετησίως την κατάσταση στον τομέα της απασχόλησης και θα ορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές για την πολιτική πάνω στον τομέα αυτό. Επιπρόσθετα, οι χώρες μέλη πρέπει να υποβάλλουν ετησίως εκθέσεις όσον αφορά τον βαθμό αυτών των κατευθυντήριων γραμμών.

Μάλιστα, όπως ορίζεται το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να διατυπώνει συστάσεις στα μέλη κράτη όσο αφορά τις κοινωνικές πολιτικές που πρέπει να υιοθετήσουν για τους διάφορους επιμέρους τομείς. Έτσι πλέον η έννοια της κοινωνικής πολιτικής αποκτά πλέον Ευρωπαϊκή υπόσταση. Η καθολικότητα που θεμελιώνει η ευρωπαϊκή ένωση ορίζει πλέον ότι όλα τα μέλη κράτη, θα καλύπτονται στο μέλλον από το ίδιο πλαίσιο στο τομέα της κοινωνικής πολιτικής. (Σωτηρόπουλος, 2004)

Το Συμβούλιο μπορεί να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων που βασίζονται στο φύλο, στη φυλετική ή εθνική προέλευση, στη θρησκεία ή στο δόγμα, σε αναπηρία, στην ηλικία, στις σεξουαλικές προτιμήσεις. Επίσης συμβάλλει στην εισαγωγή μιας νέας δήλωσης, προσαρτημένης στη Συνθήκη, η οποία αναγνωρίζει τη σημαντική συμβολή των δραστηριοτήτων εθελοντικής υπηρεσίας για την ανάπτυξη της κοινωνικής αλληλεγγύης και δηλώνει ότι η Κοινότητα θα ενθαρρύνει την ευρωπαϊκή διάσταση των εθελοντικών οργανώσεων, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών, καθώς και στη συμμετοχή των νέων και των ηλικιωμένων στην εθελοντική εργασία. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι μέσα από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, προσδιορίζονται τα επόμενα βήματα για τη μελλοντική εξέλιξη της Ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής.

Ευρύτερος στόχος της συνθήκης είναι η ίδια η οικονομική πρόοδος να συμβαδίζει με την κοινωνική πρόοδο, αφού προϋπόθεση για την οικονομική πρόοδο είναι η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των ανθρώπων. Με αυτό τον τρόπο η κοινωνική πολιτική, διασφαλίζει αξιοπρεπή ποιότητα ζωής για όλα τα μέλη της κοινωνίας με ευρύτερη ενεργητική στάση για ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο, τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και την ισότητα των ευκαιριών. Αυτό αποτελεί και το ευρύτερο όραμα της ευρωπαϊκής ένωσης για μια ανθρώπινη και δίκαιη και σύγχρονη κοινωνία πολιτών απαλλαγμένη από τις αδυναμίες του παρελθόντος

που οδήγησαν σε καταστροφικές συνέπειες για την ίδια την ανθρωπότητα όπως είδαμε κατά τους περασμένους αιώνες. (Σωτηρόπουλος, 2004)

Η απασχόληση, αποτελεί κεντρικό ζήτημα για την εκπλήρωση αυτού του οράματος. Ταυτόχρονα, η κοινωνική πολιτική, πρέπει να διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην προσπάθεια για την προώθηση μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς και την προετοιμασία των ατόμων για το μεταβαλλόμενο κόσμο της εργασίας σε μια περίοδο παγκοσμιοποίησης και ταχυτάτων αλλαγών.

5.4 Η κοινωνική πολιτική στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής ένωσης

Ο κοινωνικός χαρακτήρας του οικοδομήματος που ονομάζεται Ευρωπαϊκή Ένωση αποτέλεσε ένα από τους βασικούς πυλώνες της σύγχρονης πολιτικής φιλοσοφίας. Ειδικότερα κατά την τελευταία δεκαετία η κοινωνική προστασία, είναι ένας τομέας που έχει εδραιωθεί στο σύγχρονο ευρωπαϊκό χώρο. Η ευρωπαϊκή επιτροπή έχει παρουσιάσει σημαντική πρόοδο και έχει αναδείξει την σημασία την κοινωνικής πολιτικής σε όλα τα κράτη μέλη της. Επιπλέον, έχει θεσπίσει νομοθεσία, με την οποία αίρονται τα εμπόδια που τίθενται λόγω της κοινωνικής ασφάλισης, στη διασυνοριακή κινητικότητα.

Η Ευρωπαϊκή ένωση δεν παρεμβαίνει στην λειτουργία των κρατών - μελών να πάρουν αποφάσεις όσον αφορά την κοινωνική πολιτική. Αντίθετα, επιδιώκει να εξασφαλίσει ότι η ενδεχόμενη κινητικότητα δεν θα παρεμποδιστεί από δυσμενή μεταχείριση λόγω μετακίνησης από ένα κράτος - μέλος, σε άλλο. Αυτό εκπορεύεται από την πεποίθηση πως τα συστήματα κοινωνικής προστασίας, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη μακροοικονομική ανάπτυξη, αλλά και στην κατάσταση των ατόμων και των νοικοκυριών. Οι σημαντικοί πόροι που διατίθενται για κοινωνική προστασία, επηρεάζουν την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών, μέσω της αναδιανομής εισοδήματος και με τον τρόπο αυτό, συμβάλλουν στη δημιουργία κοινωνικής αρμονίας και συνοχής και στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Ετσι λοιπόν είναι σημαντικό, τα συστήματα κοινωνικής προστασίας να σχεδιάζονται έτσι ώστε να λαμβάνουν υπόψη τόσο τις οικονομικές και όσο και τις κοινωνικές πραγματικότητες εντός του πλαισίου που λειτουργούν. Δηλαδή, θα πρέπει έχουν κοινωνικά χαρακτηριστικά όπως

κίνητρα για εργασία, υγεία των πολιτών, επίπεδο διαβίωσης, εξάλειψη ανισοτήτων και κοινωνικού αποκλεισμού.

Τα σύγχρονα συστήματα κοινωνικής προστασίας, μπορούν να βοηθήσουν τα άτομα να δεχθούν τις μεταβολές και τις μεταρρυθμίσεις στην οικονομία, παρέχοντας την απαραίτητη ασφάλεια, η οποία θα επιτρέπει μια πιο ευέλικτη δράση στη συνεχώς μεταβαλλόμενη σήμερα, αγορά εργασίας, και με τον τρόπο αυτό, να προωθήσουν την καλύτερη δυνατή κατανομή πόρων στο πλαίσιο μιας οικονομίας. (Σωτηρόπουλος, 2004)

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ήδη από την περασμένη δεκαετία είχε χαράξει την πολιτική ευρύτερης κοινωνικής πολιτικής που ακολουθούσε στην συνέχεια μέσα από το πρόγραμμα σύγκλισης των κρατών μελών της. Πιο συγκεκριμένα η Ευρωπαϊκή επιτροπή κοινοποίησε δυο σημαντικές συστάσεις, στα πλαίσια των διατάξεων του Χάρτη των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων. Έτσι με την πρώτη σύσταση, τα κράτη - μέλη, όφειλαν να αναγνωρίσουν το δικαίωμα για παροχές σε κάθε άτομο που κατοικεί στα κράτη μέλη. Ακολούθως η δεύτερη σύσταση, περιγράφει την σύγκλιση τους στόχους που περιλαμβάνει η πολιτική για την κοινωνική προστασία, προκειμένου να προστατεύεται η κινητικότητα των ατόμων.

Το κοινοτικό πλαίσιο από το 1992 για την απασχόληση, όπως προσδιοριστικέ από την Ευρωπαϊκή επιτροπή για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση έθεσαν απαραίτητο έναν εκτενέστερο συλλογικό διάλογο για την κοινωνική προστασία. Ακολούθως στο πλαίσιο κοινωνικής δράσης για την περίοδο 1995- 1997, η Επιτροπή έθεσε σε διαβούλευση το μέλλον της κοινωνικής προστασίας, προκειμένου να ενισχυθεί η συνοχή μεταξύ των κρατών - μελών. Στην ανακοίνωση τονιζόταν η σκοπιμότητα της έναρξης ενός κοινού διαλόγου για τα θέματα αυτά. (Edwards, Hulme 1996)

Η πρωτοβουλία της Επιτροπής, έδωσε τη βάση για έναν διάλογο, που διήρκεσε ολόκληρο το 1996, Στον διάλογο αυτό, εξέφρασαν τις απόψεις τους τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, τα κράτη - μέλη, οι κοινωνικοί εταίροι, οι ΜΚΟ, και τα ιδρύματα κοινωνικών ασφαλίσεων.

5.5 Οι ΜΚΟ στην Ευρώπη

Η αναγνώριση της σημασίας της κοινωνίας των πολιτών μέσα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης έδωσε το έδαφος για την ανάπτυξη της δράσης των μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Όπως έχει αποδειχτεί, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, αποτελούν τον πυλώνα για την επίτευξη των στόχων της κοινωνικής πολιτικής. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις ως ευέλικτοι οργανισμοί προσεγγίζουν άμεσα τους πολίτες και καίρια χωρίς καθυστερήσεις και κατ' αυτό τον τρόπο μπορούμε να πούμε ότι αποτελούν το μακρύ χέρι της ευρωπαϊκής επιτροπής.

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν την ικανότητα να προβάλλουν θέματα που απασχολούν την διεθνή κοινότητα και να ενθαρρύνουν τον διάλογο, συμμετέχοντας με αυτόν τον τρόπο ενεργά όλοι οι πολίτες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Οι ίδιες οι ομάδες της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να λειτουργήσουν ως δίοδοι αντιπροσώπευσης, μέσα από τις οποίες οι πολίτες μπορούν να επηρεάσουν την πολιτική διαδικασία. (Σωτηρόπουλος, 2004)

Μέσω των μη κυβερνητικών οργανώσεων επιτυγχάνονται οι βασικοί στόχοι της ευρωπαϊκής ένωσης για την εφαρμογή μιας καθολικής κοινωνικής πολιτικής σε όλα τα μέλη κράτη για την καταπολέμηση της φτώχειας, της ανισότητας, της περιθωριοποίησης. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις χάρη στην ευελιξία τους μπορούν να επέμβουν στα σημεία εκείνα όπου η επίσημη πολιτική αδυνατεί και συνεπώς μπορεί να καλύψει αυτές τις αστοχίες που παρουσιάζονται όσον αφορά την εφαρμογή της κοινωνίας των πολιτών. Έτσι με άλλα λόγια οι μη κυβερνητικές οργανώσεις συνιστούν παράγοντα επιτυχίας της κοινωνικής πολιτικής της ευρωπαϊκής ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει την σημασία και την σπουδαιότητα των μη κυβερνητικών οργανώσεων και γι αυτό έχει αναπτύξει προγράμματα χρηματοδότησης τους. Δηλαδή σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι μη κυβερνητικές οργανώσεις ενισχύονται οικονομικά. Ειδικότερα, μέσω των ευρωπαϊκών προγραμμάτων χρηματοδοτούνται διάφοροι τομείς όπως:

- Απασχόληση
- Εκπαίδευσή
- Αστική ανάπτυξη
- Κοινωνική ένταξη
- Αγροτική ανάπτυξη

- Ανθρωπιστική βοήθεια

Βεβαία σημειώνεται ότι η διαχείριση των χρηματοδοτικών κονδυλίων διέπεται από αυστηρούς κανόνες που εξασφαλίζουν ότι η διάθεσή τους συνοδεύεται από διαφάνεια.

Αυτή η συνεργασία μεταξύ επίσημων οργάνων της Ευρώπης Ένωσης και των μη κυβερνητικών οργανώσεων επισημαίνει την βαρύτητα που δίνεται για την πραγμάτωση της κοινωνίας των πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο και παράλληλα αναδεικνύει την σπουδαιότητα και την σημασία των μη κυβερνητικών οργανώσεων μέσα στα πλαίσια αυτά. Αυτή η σχέση μεταξύ επίσημων φορέων και μη κυβερνητικών οργανώσεων επιτρέπει την ανάπτυξη διόδων επικοινωνίας με τα κέντρα λήψης αποφάσεων για την εφαρμογή της ευρύτερης μακροοικονομικής πολιτικής.

5.6 Χρηματοδοτικά εργαλεία και δυνατότητες χρηματοδότησης

Το 80% περίπου των ευρωπαϊκών πηγών χρηματοδότησης για ΜΚΟ το διαχειρίζονται τα ίδια τα κράτη μέλη. Κάθε χώρα παρέχει λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες χρηματοδότησης καθώς και τις διαδικασίες υποβολής αίτησης στους ιστότοπους των αρχών διαχείρισης. Το υπόλοιπο ποσοστό τελεί υπό τη διαχείριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή των άλλων οργάνων της Ε.Ε.

1) Κοινωνική ένταξη, ισότητα των φύλων και ίσες ευκαιρίες

Οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στους τομείς αυτούς μπορούν να λάβουν βοήθεια από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ESF). Αρμόδιες για τη διαχείριση των σχετικών κονδυλίων είναι οι αρχές διαχείρισης της εκάστοτε χώρας ή περιφέρειας της Ε.Ε.

2) Πολιτισμός και μέσα επικοινωνία

Το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» στηρίζει πρωτοβουλίες στον ευρωπαϊκό οπτικοακουστικό, πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα. Το πρόγραμμα αποτελείται από δυο υποπρογράμματα : το «Πολιτισμός» και το MEDIA .

Το υποπρόγραμμα «Πολιτισμός» χρηματοδοτεί σχέδια σε ποικίλους τομείς όπως : σχέδια συνεργασίας, λογοτεχνική μετάφραση, δίκτυα και πλατφόρμες, ενώ το υποπρόγραμμα MEDIA παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στην ευρωπαϊκή βιομηχανία του κινηματογράφου και των οπτικοακουστικών μέσων για την περαιτέρω ανάπτυξη, διάδοση και προβολή του έργου της. Χρηματοδοτεί επίσης προγράμματα κατάρτισης και κινηματογραφικών έργων.

Τη διαχείριση του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» ασκεί ο Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού (EACEA)

3) Προώθηση της ιδιότητας του πολίτη και της συμμετοχής στα κοινά

Το πρόγραμμα «Ευρώπη για τους πολίτες» έχει δυο βασικούς στόχους : αφενός, να βοηθήσει τους πολίτες να κατανοήσουν την Ε.Ε. , την ιστορία και την πολυμορφία της και αφετέρου, να ενισχύσει την ευρωπαϊκή ιθαγένεια και να βελτιώσει τις προϋποθέσεις για δημοκρατική συμμετοχή και συμμετοχή των πολιτών στα κοινά σε επίπεδο Ε.Ε. Τη διαχείριση του προγράμματος έχει αναλάβει ο EACEA

4) Έρευνα και καινοτομία

Η συνιστώσα «Κοινωνικές Προκλήσεις» του προγράμματος έρευνας και καινοτομίας « Ορίζοντας 2020» χρηματοδοτεί σχέδια στους τομείς της υγείας, των δημογραφικών αλλαγών, της ασφάλειας των τροφίμων, της βιώσιμης γεωργίας και δασοκομίας, της θαλάσσιας και ναυτιλιακής έρευνας και της έρευνας των εσωτερικών υδάτων. Τη διαχείριση της συνιστώσας αυτής ασκεί ο Εκτελεστικός Οργανισμός για τις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (EASME)

Οι ΜΚΟ μπορούν και αυτές να υποβάλλουν αιτήσεις για σχέδια στο πλαίσιο δυο άλλων συνιστωσών του προγράμματος «Ορίζοντας 2020»

- Έξυπνες, πράσινες και ενοποιημένες μεταφορές
- Ασφαλής, καθαρή και αποδοτική ενέργεια

Τη διαχείριση τους έχει αναλάβει ο Ετελεστικός Οργανισμός Καινοτομίας και Δικτύων (INEA)

5) Ανάπτυξη και ανθρωπιστική βοήθεια

Οι ΜΚΟ μπορούν να λάβουν χρηματοδότηση στο πλαίσιο των περισσότερων θεματικών ή περιφερειακών προγραμμάτων που διαχειρίζεται το τμήμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που είναι αρμόδιο για τη διεθνή συνεργασία και ανάπτυξη (DEVCO).

Οι ΜΚΟ είναι επίσης επιλέξιμες για χρηματοδότηση για δραστηριότητες παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας και πολιτικής προστασίας, μέσω του τμήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που είναι αρμόδιο για την ανθρωπιστική βοήθεια και την πολιτική προστασία (ECHO)

6) Μεταφορές, ενέργεια και ΤΠΕ

Οι ΜΚΟ έχουν πρόσβαση σε ορισμένες χρηματοδοτικές δυνατότητες που παρέχει ο μηχανισμός « Συνδέοντας την Ευρώπη» (CEF). Τη διαχείριση του προγράμματος αυτού έχει αναλάβει ο Εκτελεστικός Οργανισμός Καινοτομίας και Δικτύων (INEA)

6 Συμπεράσματα- Προτάσεις

Η Ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική, έχει καλύψει ένα ευρύ φάσμα τομέων. Οι τομείς αυτοί, περιλαμβάνουν την ισότητα των ευκαιριών, θέματα υγείας και ασφάλειας, θέματα απασχόλησης σε ειδικά σημεία, όπως ο ρόλος των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Η ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική, αναπτύχθηκε τόσο μέσω των Συνθηκών, όσο και με άλλα μέσα, ανάλογα με το στόχο. Η κοινωνική πολιτική της ευρωπαϊκής ένωσης έχει διανύσει ήδη μια μεγάλη πορεία. Σε όλη αυτή την περίοδο σημειώθηκαν σημαντικές επιτυχίες στην εφαρμογή κοινωνικής πολιτικής.

Όμως θα πρέπει να σημειώσουμε ότι ο στόχος των μη κυβερνητικών οργανώσεων για την επίτευξη της κοινωνίας των πολιτών δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα. Επιπρόσθετα εξακολουθούν να υπάρχουν ακόμη ερωτήματα κυρίως γύρω από το θέμα της προοπτικής κοινωνικής πολιτικής υπό το πρίσμα των τεχνολογικών εξελίξεων και της παγκοσμιοποίησης των αγορών. Ακόμη, η ανεργία, παρά τις σημαντικές προσπάθειες που έγιναν για την αντιμετώπιση της εξακολουθεί να απασχολεί πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

Μάλιστα, η μετάβαση, κατά την επόμενη δεκαετία, θέτει ερωτήματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα της κοινωνίας των πολιτών, των διαδικασιών της για τη λήψη των αποφάσεων, την ομοιογένειά της και τη σχέση της με τον πολίτη. Η οικονομική δραστηριότητα της Ε.Ε, αντιμετωπίζει σημαντικές βιομηχανικές μεταβολές, ποσοτικής και ποιοτικής φύσης: διεθνοποίηση της παραγωγής και των αγορών.

Όπως διαφαίνεται η κοινωνία των πολιτών αποτελεί ένας μεγάλος ο τομέας, οποίος αφορά πλήθος κοινωνικών και οικονομικών δράσεων και δραστηριοτήτων. Οι δράσεις αυτές για να είναι επιτυχημένες χρειάζονται την ενεργή συμμετοχή των πολιτών, κάτι που πραγματοποιείται μέσω των μη κυβερνητικών οργανισμών. Με τη συμβολή αυτών των οργανισμών προάγεται η κοινωνία των πολιτών. Σε μια τέτοια κοινωνία η ανεργία και ο αποκλεισμός δε θα έχουν θέση.

7 Βιβλιογραφία

- Βασιλόπουλος (2015) Κοινωνία Πολιτών»
- Συρακούλης, Κ. & Αφουξενίδης, Α. (επιμ.) (2008) Η Δυναμική και τα Όρια της Κοινωνίας Πολιτών: ζητήματα management σε μη κυβερνητικές οργανώσεις, εκδόσεις Προπομπός
- Δεληγιάννης Αλέξανδρος, (2003)"Κοινωνία ποιών πολιτών; Όταν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις χρησιμοποιούνται ως επίφαση συμμετοχικής δημοκρατίας"
- Λιοναράκης, Ν. (2004). Ο θαυμαστός, καινούργιος κόσμος των μη κυβερνητικών οργανώσεων. Ο Κόσμος του Επενδυτή.
- Σωτηρόπουλος Δ.Α. (2004) Η άγνωστη κοινωνία των πολιτών, εκδόσεις ποταμών, Αθήνα
- Najam, (1996) NGO accountability: a conceptual framework, Development Policy
- Petras James, et all (2005) Σύνοψη του βιβλίου "Μη κυβερνητικές οργανώσεις και κυρίαρχη πολιτική, The Monthly Review Imprint, Αθήνα.
- Παντελής Σκλιάς, Αστέρης Χουλιάρας (2009) Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Edward-Hulme, (1996) Non-governmental Organizations - Performance and Accountability: Beyond the Magic Bullet, Earthscan, London.
- Cross, C.J. (1997). Funds for NGOs. Published in the Proceedings of the 4th Annual AUC Research Conference.
- Χρήστος Α. Φραγκονικολόπουλος (2006) Ο παγκόσμιος ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

- Bobbio, *Norberto* (1988) 'Gramsci and the Concept of *Civil Society*'
- Edwards, M. and Hulme, D. (1996) Too close for comfort? The impact of official aid on non-governmental organizations. *World development* 24, pp 961-974.
- Gooby & Taylor (2014) *Gooby & Taylor Reclaiming The Big Society*,
- Μπέκου Β. (2008), «Νέες μορφές διακυβέρνησης στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση – Νέες Δομές και Ειδικές Νομικές Ρυθμίσεις». Available from: <http://library.panteion.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/1064/1/bekou.pdf>
- Θεοδωρόπουλος Μ., Δόικος Π. & Μαγκλάρα Ε. (2009), «Εξεύρεση πόρων από περιβαλλοντικές ΜΚΟ (Οδηγός για το περιβάλλον)». Αθήνα
- Παπαδοπούλου Σ. (2008), «Η συμβολή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στη διαμόρφωση και την υλοποίηση της αναπτυξιακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η περίπτωση της Βοσνίας Ερζεγοβίνης και του Κόσοβο. Αποτίμηση και προοπτικές». Κομοτηνή, 2008.
- Μπίμπα Κ. (2009), «Δράσεις των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Η περίπτωση της WWF Ελλάς και Greenpeace. Θετικές επεμβάσεις και διαφοροποιήσεις». Available from: <http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/844/1/mpimpa.pdf>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2002α). 'Η Επιτροπή και οι Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί: Οικοδόμηση Ισχυρότερης Εταιρικής Σχέσης- Έγγραφο Εργασίας της Επιτροπής, [Online]. Available from: http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgc/ong/docs/communication_el.pdf [Accessed 10/3/2004].
- Δεληγιάννης Αλέξανδρος, "Κοινωνία ποιών πολιτών; Όταν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις χρησιμοποιούνται ως επίφαση συμμετοχικής δημοκρατίας", <http://www.greekhelsinki.gr/dikaiomatika/07/fakelos/koinwnia/05.htm>